

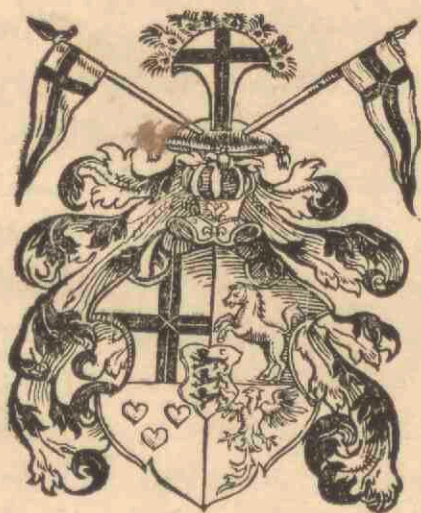

Reformatio Iurisdictionis Ecclesiasticae Archiepiscopalis Curiae Coloniensis,

<https://hdl.handle.net/1874/430173>

REFORMATIO
IURISDICTIONIS

ECCLESIASTICAE ARCHIEPISCOPALIS
CVRIAE COLONIENSIS, IVSSV ET AVTHORITATE
Reuerendissimi & illustrissimi Principis ac Domini, D.
Gebhardi, electi ac confirmati Archiepiscopi Coloni-
ensis, sacri Romani imperij per Italiam Archican-
cellarij, Principis Electoris, VVestphaliæ &
Angariæ Ducis, &c. Legati que
nati &c. conscripta
& ædita.

COLONIAE,
APVD MATERNVM CHOLINVM.

Anno D. M. LXXXI.

Cum gratia & privilegio Caesarea Maiest.

GEORGIUS ELE-
CTVS ET CONFIRMATVS ARCHIEPISCO-
PVS COLONIENSIS, SACRI ROMANI IMPERII
peritaliam Archicancellarius & Princeps
Electoꝝ, VVestphaliæ, Angariæque
Dux, Legatusque natus, &c.

Veteres sapientissimi legumlatores, qui Rem-
 publicam fundare, fulcire, & amplificare, ex-
 ornare, & florētissimam reddere concupiue-
 runt, tribus potissimum in rebus uniuersam
 illius salutem, conseruationemq; positam esse
 iudicauerunt: nimirū in religione, in iustitia, & in sapientia.

Quæ etsi indissolubili vinculo inuicem coherent: peculia-
 rem tamen singula naturam & considerationem habent. Sa-
 cratissima religionis excellentia primas omnium rerum in
 uniuerso Christiano orbe partes merito tribuerunt. Iusti-
 tiam verò reliquarum omnium virtutum præstantissimam
 dominam atq; reginam, solidumq; perpetuæ commendatio-
 nis & felicitatis robur appellauerunt. Quippè sine qua nulla
 Respublica, nulla multitudo, neq; domus quidem vlla consiste-
 re aut gubernari potest. Adeo quidem, vt non solum ijs qui
 in contrahendis negotijs, vitæq; communi versantur, sed et-
 iam solitario, & extra societatem hominum in agro vitam
 degenti, iustitia ad vitam rectè beateq; transigendam in pri-
 mis necessaria sit. Huius autem præclarissimæ virtutis &
 egregiæ totius Reipublicæ ornamentis vis omnis in actio-
 ne consistit. Vt non solum ea perpolitum hominem rectè viuam,
 & in officio suo quisq; sincere versetur, & ab aliorum homi-
 num iniuria & fraude abstineat: verum etiam cōtra facien-
 tes, pœna & suppliciorum metu ac seueritate in officio con-
 tineantur. Vnde iudicia publica & priuata, vnde iudi-

P R A E F A T I O.

ces & iustitiae administri, unde tribunalia ecclesiastica & ciuilia criminaliaq; prudenter introducta sunt. Quae dum rectè obseruantur, Respublica efflorescit & amplificatur, ciues beati atq; felices euadunt, eorum vita, fama, bona conseruantur: iniustitia, ne usquam erumpere queat, septis suis conclusa, retinetur: Principis verò ipsius & supremi Magistratus authoritas fulcitur, dignitasq; eius splendorem & ornamentum accipit, & multis curis atq; molestijs liberatur, totaque Respublica in iucundissima pace conquiescit. Quod si hoc reipublicae firmamentum alicubi labefactari contingat, protinus contraria omnia euenire necesse est. Id quod maxima regna, & florentissima olim prouincia, cum ingenti publico detrimento, & summo omnium dolore, re ipsa experta sunt. Nam si hi, qui iuri dicundo praesunt, aut famulantur, hoc officium suum negligant, odio, inuidia, metu, fauore, pretio, alijsq; infirmae mentis permotionibus à iustitiae praeceptis sese abduci, & iudiciorum religionem perfringi, ipsaq; iura conuelli, aut iurisdictionem maculari patiantur, neglectaq; fide quam principi dederunt, contemptoq; iureiurando, quo se obstrinxerunt, iustitiae & communis utilitatis euersores fiant: de principis sui, qui hanc pretiosam Reipub. sua partem ipsorum fidei commisit, expectationem defraudant, & pessimè de illius dignitate & gloria merentur: sibi ipsis iniustitiae & iniquitatis vulnus, quo nullum grauius esse potest, in animis suis infligunt, sempiternamq; sibi ignominiam inurunt, & Deum ipsum, iustitiae authorem, grauissimè offendunt, magnamq; uniuersae Reipub. perniciem, cum multorum lacrymis important. Hinc enim aliter fieri non potest, quin iustitia rarescat, religio ipsa labefactetur, virtutes in deterius, nequitia inualescente, prolabantur, boni praeda fiant sceleratis, & diuexentur undiq; ab iniustis, soli mali opulenti sint, boni con-

tume-

PR A E F A T I O.

tumelijs & egestate vexentur, nihil quisque habeat, nisi aut
 quasitum, aut defensum male: audacia & vis omnia possi-
 deant, omnes Reipub. opes dilabantur, quae in eorū potestate
 posita sunt, qui iudicia dant, & eorum qui iudicant, multi
 impunitate proposita ad facinora, spolia, rapinas, iniurias a-
 liorum incitantur, & ad opprimendum innocentes audatio-
 res euadant. Postquam ergo diuina clementia nos superio-
 ribus annis ad Ecclesiae & Reip. Coloniensis gubernationem
 admouisset, sollicitè nobiscum cogitare cœpimus, qua potissi-
 mum ratione, spartam hanc nostrā adornare, grauisimumq;
 illud humeris nostris à Deo impositum onus, ad Dei prepo-
 tentis gloriam, ad nostram atq; subditorū nostrorum salu-
 tem, & pacem tranquillitatemq; publicam, cum fructu ad-
 ministrare possemus. Cumq; in hac cura sedulo versaremur,
 ex diuersis optimorum hominum sermonibus, & multorum
 querelis accepimus, iustitia administrationem, mirificè per-
 turbatam & abusibus corruptam esse, & formam illam ex-
 ercendae utriusq; ecclesiasticae & ciuilibus iurisdictionis, rectè
 olim sapienterq; à decessoribus nostris praescriptam, ac subin-
 de reformatam, instauratamq; hominum vitijs, & horum
 periculosissimorum temporum iniuria, in deplorandam de-
 prauationem incidisse, ac propemodum euenisse, ut ea, quae
 pro pace & utilitate subditorum quarendae & conseruanda
 introducta fuere, abutentium nequitia, in seminarium &
 fomentum litium, & vilis potius questus, quam pacis &
 tranquillitatis aucupium, degenerasse viderentur. Hic ergo
 grauisimis de causis, & quod nihil aequè principis officio con-
 ueniat, quam diligenter providere, ut litium prolixitate am-
 putata, ac remotis obstaculis, quae controuersijs iudicialibus
 immortalitatem quandam parere solent, omnibus citra per-
 sonarum respectum, plana & neutiquam impedita via, ius
 reddatur,

P R A E F A T I O.

reddatur, corrigenda denuo iurisdictioni, praesertim ecclesiastica animum nostrum adiecimus. Non quidem eo consilio, ut per omnia illa quae à decessoribus nostris pulchrè ac laudabiliter, quo ad iudiciorum ordinem, constituta sunt, abolere aut obscurare decreuerimus, sed ut pro huius deplorandi temporis ratione, & locorum atq; causarum diuersitate, pleraque ex eis ad coercendum & retinendum subditos nostros in officio, & ad Reipub. utilitatem promouendam, mitigaremus ac temperaremus, Quae quidem necessitas non solum mutanda legis, & corrigenda iurisdictionis occasionem aliquando praebet, verum etiam veteres iurisperitos, ad corrigendum & mutandum ea, quae alias non sine euidenti Reipub. utilitate praescripta erant, praeteritis temporibus aliquoties adiegit: Quare si quae in statutis decessorum nostrorum contineantur, quae cum hac noua reformatione nostra ex diametro non pugnant, vel super quibus in hac nostra reformatione per nos dispositum vel ordinatum non est, ea ipsa non tam reuocare quam innouare, atque in suo robore permanere volumus. Propterea doctissimis viris consiliarijs nostris, quorum solertiam, scientiamq; iuris, & circa nostras iussiones fidem, iam antè ex multis argumentis exploratè cognitam habebamus, quicquid tempore ultimi decessoris nostri in hac re utiliter versari coeperant, mandauimus, ut ipsi auctoritate nostra, utramque iurisdictionem in Archiepiscopatu nostro recognoscerent, rectè constituta, & quae antè obtinebant, confirmarent, vitia praescinderent, quae postea dissuetudine obubrata, multisq; retro Archiepiscopis necessario corrigenda visa erant, restituerent, & abusibus deprauata corrigerent. Quae cum ab illis diligenter praestita, locumq; hunc pulchrè per purgatum esse intelleximus, quodq; illorum praclarus labor venerabili Capitulo nostro probaretur, cognouimus: iccirco auctoritatem

P R A E F A T I O.

thoritatem nostram accommodauimus, & typis excudi, &
 ne quis officiatorum seu iuratorum aula nostra Archiepisco-
 palis, limites huius nouae Reformationis Ecclesiasticae iurisdic-
 tionis transiliendo, per qualemcunq; ignorantiam se excusare
 possit, praedictam Reformationem subditis nostrae ciuitatis & *reg. ciuitatis*
 dioecesis Coloniensis publicari iussimus, prout tenore praesen-
 tium publicamus. Mandantes omnibus & singulis nostris of-
 ficiatis & subditis, ut eandem summa ope, & alacri studio
 accipiant, & firmiter atque inuiolabiliter obseruent, & ob-
 seruari curent, ne cum nos haec praestiterimus sibi ipsis defu-
 isse videantur. Neque nos hanc, optima voluntate susceptam
 de repurganda instaurandaq; iustitia officina, cogitationem,
 praesentesq; curas & sumptus, frustra consumpsisse videamur.
 Sed iurisdictionem nostram Ecclesiasticam noua quaedam
 dignitatis & venerationis accessio comendet, eiusdemq;
 fructus in Ecclesiam & Rempublicam
 nostram promanent.

The first part of the book is devoted to a general
 description of the country and its inhabitants.
 The second part contains a history of the
 country from the earliest times to the present
 day. The third part is a description of the
 natural history of the country, and the fourth
 part is a description of the civil and political
 history of the country. The fifth part is a
 description of the military history of the
 country. The sixth part is a description of the
 ecclesiastical history of the country. The seventh
 part is a description of the literary history of
 the country. The eighth part is a description
 of the scientific history of the country. The
 ninth part is a description of the artistic
 history of the country. The tenth part is a
 description of the commercial history of the
 country. The eleventh part is a description
 of the social history of the country. The
 twelfth part is a description of the moral
 history of the country. The thirteenth part
 is a description of the political history of the
 country. The fourteenth part is a description
 of the legal history of the country. The
 fifteenth part is a description of the
 administrative history of the country. The
 sixteenth part is a description of the
 financial history of the country. The
 seventeenth part is a description of the
 educational history of the country. The
 eighteenth part is a description of the
 medical history of the country. The
 nineteenth part is a description of the
 agricultural history of the country. The
 twentieth part is a description of the
 industrial history of the country. The
 twenty-first part is a description of the
 domestic history of the country. The
 twenty-second part is a description of the
 foreign history of the country. The
 twenty-third part is a description of the
 maritime history of the country. The
 twenty-fourth part is a description of the
 naval history of the country. The
 twenty-fifth part is a description of the
 military history of the country. The
 twenty-sixth part is a description of the
 ecclesiastical history of the country. The
 twenty-seventh part is a description of the
 literary history of the country. The
 twenty-eighth part is a description of the
 scientific history of the country. The
 twenty-ninth part is a description of the
 artistic history of the country. The
 thirtieth part is a description of the
 commercial history of the country. The
 thirty-first part is a description of the
 social history of the country. The
 thirty-second part is a description of the
 moral history of the country. The
 thirty-third part is a description of the
 political history of the country. The
 thirty-fourth part is a description of the
 legal history of the country. The
 thirty-fifth part is a description of the
 administrative history of the country. The
 thirty-sixth part is a description of the
 financial history of the country. The
 thirty-seventh part is a description of the
 educational history of the country. The
 thirty-eighth part is a description of the
 medical history of the country. The
 thirty-ninth part is a description of the
 agricultural history of the country. The
 fortieth part is a description of the
 industrial history of the country. The
 forty-first part is a description of the
 domestic history of the country. The
 forty-second part is a description of the
 foreign history of the country. The
 forty-third part is a description of the
 maritime history of the country. The
 forty-fourth part is a description of the
 naval history of the country. The
 forty-fifth part is a description of the
 military history of the country. The
 forty-sixth part is a description of the
 ecclesiastical history of the country. The
 forty-seventh part is a description of the
 literary history of the country. The
 forty-eighth part is a description of the
 scientific history of the country. The
 forty-ninth part is a description of the
 artistic history of the country. The
 fiftieth part is a description of the
 commercial history of the country. The
 fifty-first part is a description of the
 social history of the country. The
 fifty-second part is a description of the
 moral history of the country. The
 fifty-third part is a description of the
 political history of the country. The
 fifty-fourth part is a description of the
 legal history of the country. The
 fifty-fifth part is a description of the
 administrative history of the country. The
 fifty-sixth part is a description of the
 financial history of the country. The
 fifty-seventh part is a description of the
 educational history of the country. The
 fifty-eighth part is a description of the
 medical history of the country. The
 fifty-ninth part is a description of the
 agricultural history of the country. The
 sixtieth part is a description of the
 industrial history of the country. The
 sixty-first part is a description of the
 domestic history of the country. The
 sixty-second part is a description of the
 foreign history of the country. The
 sixty-third part is a description of the
 maritime history of the country. The
 sixty-fourth part is a description of the
 naval history of the country. The
 sixty-fifth part is a description of the
 military history of the country. The
 sixty-sixth part is a description of the
 ecclesiastical history of the country. The
 sixty-seventh part is a description of the
 literary history of the country. The
 sixty-eighth part is a description of the
 scientific history of the country. The
 sixty-ninth part is a description of the
 artistic history of the country. The
 seventieth part is a description of the
 commercial history of the country. The
 seventy-first part is a description of the
 social history of the country. The
 seventy-second part is a description of the
 moral history of the country. The
 seventy-third part is a description of the
 political history of the country. The
 seventy-fourth part is a description of the
 legal history of the country. The
 seventy-fifth part is a description of the
 administrative history of the country. The
 seventy-sixth part is a description of the
 financial history of the country. The
 seventy-seventh part is a description of the
 educational history of the country. The
 seventy-eighth part is a description of the
 medical history of the country. The
 seventy-ninth part is a description of the
 agricultural history of the country. The
 eightieth part is a description of the
 industrial history of the country. The
 eighty-first part is a description of the
 domestic history of the country. The
 eighty-second part is a description of the
 foreign history of the country. The
 eighty-third part is a description of the
 maritime history of the country. The
 eighty-fourth part is a description of the
 naval history of the country. The
 eighty-fifth part is a description of the
 military history of the country. The
 eighty-sixth part is a description of the
 ecclesiastical history of the country. The
 eighty-seventh part is a description of the
 literary history of the country. The
 eighty-eighth part is a description of the
 scientific history of the country. The
 eighty-ninth part is a description of the
 artistic history of the country. The
 ninetieth part is a description of the
 commercial history of the country. The
 ninety-first part is a description of the
 social history of the country. The
 ninety-second part is a description of the
 moral history of the country. The
 ninety-third part is a description of the
 political history of the country. The
 ninety-fourth part is a description of the
 legal history of the country. The
 ninety-fifth part is a description of the
 administrative history of the country. The
 ninety-sixth part is a description of the
 financial history of the country. The
 ninety-seventh part is a description of the
 educational history of the country. The
 ninety-eighth part is a description of the
 medical history of the country. The
 ninety-ninth part is a description of the
 agricultural history of the country. The
 hundredth part is a description of the
 industrial history of the country.

DE OFFICIALI EIVSQUE OFFICIO.

QVANDOQVIDEM iudicium Archi-episcopalis curiæ nostræ Ecclesiasticæ præcipuum & supremum in diœcesi nostra existit, & ob id meritò is qui huic iudicio præest, & Officialis vocatur, alijs inferioribus iudicibus, integritate vitæ, & gravitate ac honestate morû, scientiaq; præluere debet: iccirco sancimus, vt Officialis noster, non tantum sacrorum canonum & munerum Ecclesiasticorum, legumq; peritus, sed & bonæ vitæ, honestæ conuersationis, & spectatæ gravitatis atque integritatis sit, vt iudiciales processus aptè dirigere, & iustis sententijs lites atque controuersias dirimere, cæterosq; eius iudicij nostri ministros, qui in ipsum oculos suos coniectos & intentos habent, virtute & scientia sua permouere & inducere possit, vt eum reuereantur & metuunt, vt eius exemplo discant ea sedulitate, dexteritate, integritateq; officia sua administrare, vt omnes tandem intelligant, eos tranquillitatem publicam, & utilitatem partium litigantium, ipsamq; iustitiam querere, & priuato lucro quæstuiq; suo antepone.

Imprimis autem Officialis noster huc omni animi impetu, cura, & sollicitudine spectet, atq; intendat, vt diligenter rimatis atque cognitis causarum meritis, partibus expeditam & celerem iustitiam administret.

Præcipua verò industria procuret, vt pauperum & miserabilium personarum causæ, præ alijs quantum eius fieri potest, promoueantur, decidantur, & ad debitum finem perducantur, vt & prædecessor noster Theodoricus laudabiliter statuit, & nos renouandum esse censemus. Ita tamen, vt si de eorum egestate & paupertate, per Magi-

stratus vel pastoris sui documentum, vel alias legitimè constet: celeriter & gratis audiantur & expediantur, & Aduocatis, Procuratoribus & Notarijs serio iniungatur, vt easdem citra tergiuersationem acceptent, & non minori, sed potius maiori cura, sedulitate, & diligētia, quàm diuitum causas agant. Qua tamen in re Officialis noster eam seruabit æqualitatem, eo que ordine causas pauperum inter Aduocatos, Procuratores, & Notarios distribuet, vt nemo iustè conqueri possit, sibi soli has causas obtrudi, vel plus oneris quam alijs imponi.

✧ Cùm ad maiestatem & auctoritatem consistorij & iurisdictionis nostræ Ecclesiasticæ conseruandam, ac iudiciales processus aptè dirigendos, nihil æquè conducere possit, quàm bene constituta, placida, modesta, grauis & magnifica iudicialis audientiæ obseruatio, & ipsius iudicis, tanquam gubernatoris & directoris cōtinua præsentia statuimus & ordinamus, vt Officialis noster in omnibus audientijs continuo vsque ad finem præsens sit, & personaliter præsideat, nec isthinc, (nisi necessitate urgente auocetur) discedat. Si verò impediatur, quo minus personaliter præsidere possit, Sigillifero nostro vices suas committat. Qui si etiam fortè impeditus sit, alium ex Aduocatis, status, honestatis, & habitus clericalis substituatur. Quod tamen raro, & non nisi magna & ineuitabili necessitate urgente, fieri debet, ne hac ratione & auctoritas iudicij nostri minuatur, & expeditio causarum impediatur, & quandoque contingat, eundem simul & iudicis & aduocati munere in eadem causa fungi: quod iuri consentaneum non esse, nemo non intelligit.

Porro, vt ipsemet Officialis noster, ineuitabili impedimento cessante, omnibus iudicialibus audiētijs personaliter adesse & præesse debet: ita quoque Procuratores & Notarios

Notarios iusta feueritate compellet, vt personaliter, & iusto tempore ad iudicium veniant, & in loco stationeq; vsq; in finem audientiae consistant, non etiam absque venia è iudicio & loco suo discedant.

Seriò quoq; mandabit, & curabit, ne quis strepitus aut clamor in publica audientia excitetur, & ne quisquã in sacrosancta iustitiae officina, immodestis vociferationib. rixis, probris & cõuitijs, vel ipsum iudicẽ, vel quemuis alium impetat & obruat. Transgressores secundum qualitatem delicti seuerè mulctabit.

Vtq; iustus ordo seruetur, & superfluitas omnis euitetur, & Procuratorũ verba dictata, vel producta Notarij eocomodius & accuratius assequi & annotare possint: obseruabit, & curabit Officialis noster, vt quilibet Procurator tum demũ cum ordo ipsum attingit, ea duntaxat quæ ad causam faciũt, vel in scriptis, vel etiã (dummodo paucissimis verbis id fieri possit) viua voce modeste, perspicue, & dilucidè proponat: ab inanib. verò & superfluis verbis, & prolixis verbalib. propositionibus, omnibusq; nõ necessarijs actibus, & superfluis submissionib. se prorsus abstineat. Contrauenientes vel in expensis moræ ex sua crumena, & sine partiũ dispendio pendẽdis, condẽnabit, vel alia arbitraria poena, Fisco nostro inferenda puniet.

Ipsemet quoq; Officialis noster diligẽter auscultabit, & patienter respõdebit, & in leuib. iudiciarijs actibus, actorũ vel protocolli inspectionem & deliberationem non requirentibus, confestim viua voce decreta proferet.

In illis quoq; causis quæ moram non admittunt, sese ex protocollo, non expectata actorum completionem, proferendis decretis informari faciet.

A Procuratorib. submittentib. siue adiura, siue ad iudiciale decretũ, interlocutoriãq; sententiã ferendã, se referẽ

tib. sex tantum albos (nisi grauitas causæ & magnitudo actorū aliud postulet) recipiat, quos is præstabit, qui per interlocutoriā iniuste se ad Iura retulisse cōuincitur. Ita ut si res ista probabili dubio non caruerit, pars succūbens eos præstet; sin verò prorsus temere & superflue submissio facta fuerit, ipsemet Procurator de suo eos soluat.

Aduocatos diligenter & benignè audiat, ijsq; humaniter & placidè respondeat, instructiones iuriscustodiat, dubia non necessaria omittat, decreta non conditionalia, sed pura & certa, quoad eius fieri potest, post submissionem & præsentationem actorum vel protocollī, citra longiorē protractionē proferat. Dilationes arbitrarias, quantum fieri potest, abbreviari curet.

Responsiones partiū, & examina testium, à quibus ferè semper tota causa dependet, ipse audiat; aut impeditus, nō passim omnibus, sed probis tantum & circumspectis seu partibus id petentibus, alicui Aduocato, nobis iurato, nō suspecto, ac Notario causæ committat.

Ciuitatem Coloniensem pro examinandis testibus, vel aliam ob similem causam, nisi ex permisso nostro nō exeat, ne inde partes dispendio & grauissimis expensis grauentur.

Alias quoq; cōmissiones, aduocationes, vel alia officia à consistorio nostro, & causis in eodem pendētibus, eum retrahentia, & celerem earundem causarum expeditionem impediētia, non acceptet.

Nec precibus, nec precio, nec odio, nec fauore, nec minis, nec extraiudicialibus scriptis, ad ipsum fortè datis, se terreri, nec vllis alijs rationibus, quæ iuri & hisce statutis nostris consentaneæ non sunt, impediri patiat, quo minus liberè & intrepidè in causis corā se pendentibus procedat, & iustitiā administret, & scripta extraiudicialia
sibi

sibi transmissa non temere iudicialiter exhibeat, & actis inferi faciat, sed potius mandet, vt quilibet debita forma necessaria iudicialiter pponi faciat. Causas in prima instantia deleget, vt ad minimum duæ instantiæ in cōsistorio nostro feruentur, nisi pro causæ & personarum litigantium qualitate ipsi aliquando aliter faciendum videatur.

In excommunicando & absoluendo, summam maturitatem & grauitatem adhibeat. Quamuis enim excommunicationis gladius neruus sit Ecclesiasticæ discipline, & ad continendum in officio populum valde salutaris, sobriè tamen is magnaque circumspectione exercendus est. Cùm experientia doceat, si temerè aut leuibus ex rebus incutiatur, magis contemni quam formidari, & perniciem potius parere quàm salutem.

Quapropter statuimus & volumus, vt Officialis noster excommunicationis pœnam, non temerè alicui infligat, nisi publicè criminoso vel manifestè contumaci, quem non facilè alio remedio, quàm hoc spiritali gladio corrigere, & compescere possit.

Quandocunque igitur vel per mulctas pecuniarias, vel per captionem pignorum, personarumq; districtiōnem, siue etiam per priuationem beneficiorum, aliaque iuris remedia contra delinquentes & contumaces, commodè personalem vel realē executionem facere potest: non temerè quemquam anathematis mucrone feriet. Si verò dictæ executioni facile locus esse non possit, & delicti & contumaciæ grauitas id exigat, licebit illi, præcedente canonica monitione, Ecclesiasticas cēsuras, causa cognita, proferre & infligere.

Non scribant igitur posthac Notarij nostri vllas excommunicationis literas, nisi ex Officialis nostri specialicognitione & mandato.

Et quo id maturius & maiori cum deliberatione fiat. Officialis noster Notarijs communibus sub grauissimis pœnis præcipiet, sicut nos eisdem tenore præsentium præcipimus & mandamus, ne ipsi vel eorum aliquis, post hac aliquod mandatum excommunicationis, seu declarationis sententiam continens, contra quempiam, nisi prioribus mandatis in personam citati, moniti, contumacis reputati, aut alias legitime executis, quouis modo dent, siue tradant.

Quod si secus fecisse, aut excommunicationis literæ, ipsorum vitio nulliter extractæ comperiantur, statim Officialis noster eos contra facientes expensis proprijs, nulliter excommunicato absolutionem, cum expensarum viatici, & damnorum passorum restitutione, absque vlla mora, aut procrastinatione, aut etiam citra aliquod appellationis remedium, impetrare realiter & cum effectu compellat.

Et præter hoc, ipso facto, quoties in hoc statutum nostrum aliqui commiserint, in mulctam vnius floreni aurei, Fisco nostro incontinenti soluendam, damnatos cogiatque compelli mandamus.

Si vero, hisce pœnis & mulctis non attentis, aliquis eorum denuo, vel etiam tertio, contra hoc statutum fecisse conuictus fuerit, præter prædictam mulctam, etiam suspensionis vel priuationis officij pœnas, arbitrio Officialis & Sigilliferi nostri infligendas, patietur.

Cum autem ex speciali decreto & mandato Officialis nostri excommunicatio decreta, sigillata & executata est: non temerè vel ipsemet Officialis vel Sigillifer, & multo minus alius Prælatus, falcem in nostram iurisdictionem mittens ex officio vel ad cautelam, aliasque leuiter & facile eandem tollet & relaxabit: sed ea quoque in re Officialis

cialis noster, non minus quàm in censuris infligendis debitam maturitatem adhibebit.

Id quoque in interdicto ponendo seruari præcipimus, Et tanto magis, quanto hæc est censura durior, & latius se se extendit. Ideo quæ non concedetur Interdictum Ecclesiasticum faciliter, sine magna causæ cognitione, ne innocentes indebitè opprimantur. Sed moneantur prius iudices, vt intra certum tempus Reum ad obediendum, & realiter parendum, legitimis modis, prout infra suo loco præscriptum est, compellant.

Officialis & Sigillifer noster debent quouis tempore, Ecclesiastici consistorij nostri personas, negligentiam, lapsuum, erratorum, & transgressionum suarum arguere, mulctare, ac pro qualitate personarum ac transgressionum, punire, mulctas quoque tales per Fiscum nostrum extorquere, nec vlla de causa remittere.

Officialis noster non citra diligentem causæ examinationem & cognitionem, Inhibitionis literas contra iudices seculares, ad liberandum Reos in vincula coniectos, & in criminibus notorijs comprehensos, nec pro tuitione rerum seu bonorum illorum hominum, qui conscientia malæ causæ, ex diocesi nostra se reddunt fugitiuos, decernat.

Ad hæc, cum satis compertum sit, vsusq; & experientia docuerit, nonnunquam ab Officiali nostro in causis alibi coràm iudicib. laicis cœptis & introductis, inhibitionum mandata, tacita huiusmodi litispendentia, impetrata esse, ac deinde vbi pro parte Rei, & conuenti præuentio, & litispendentia obijceretur, ex parte impetrantis contra easdem ad impediendam remissionem causæ, copiosè & prolixè exceptum fuisse, adeo & in tantum, vt super eiusmodi litispendentiæ & præuentiois articulo, opponens

REFORM. IURISDICT. ECCLES.

nens ne dum immensos sumptus sit perpeffus, verum etiam aliquot anni, antequam suum ius prosequi potuerit, in ipsius non leue damnum sint elapsi: idcirco vt iudicia vbi cœpta, ibi & suum sortiantur finem & exitum, mandamus Officiali nostro, vt producto vel viso documento litispendingiæ, (de qua vel per Præconis seu Nuncij iurati, relationem seu citationem scriptam executam, seu arrestum non clam & dolosè, quemadmodum in plerisque tacitis arrestis fieri cōsuevit, sed ritè & legitimè factū & insinuatum constet) sigillo iudicis aut magistratus coram quo eo modo causā inchoata & cœpta est, munito, mox atq; incontinenti causam ad istos iudices vbi cœpta est (nisi sit Ecclesiastica, vel exceptio cōtra documentum litispendingiæ intra octo dies à tempore receptæ copię proponenda, notoriè in iure fundata existat) remittat & partem impetrantem in expensas omnes simul ac damna liquida, per opponentem perpeffa, condemnet, nec non pœna extraordinaria Fisco nostro inferenda puniat.

Et ne in posterum in præiudicium litis alibi pendentis quicquam fiat, nostriq; subditi cum grauissimo ipsorum dispendio, in vna eademque causa, ad diuersa tribunalia trahantur, Officialis noster nullas deinceps inhibitiones decernat, nisi partes principales, vel Procuratores ex speciali mandato (de quo per publicum instrumentum seu alias probabiliter constet) in animas partium iurent, super ijs, quæ in querela continentur, alibi coram iudice seculari litem non pendere.

In causis verò coram illo pendentibus, nullas post hac inhibitiones, nisi in iudicio, & parte aduersa vel illius Procuratore præsentem, & audito, decernatur.

Postre-

Postremo statuimus & volumus, vt Officialis noster in decidendis & definiendis controuersijs, non propriam opinionem, vel singularem huius vel illius iurisperiti sententiam, sed canones, leges, & communes receptasque iurisperitorum sententias, laudabilesque & approbatas consuetudines, & actorum fidem sequatur.

DE SIGILLIFERO, ET SVBSIGILLIFERO, eorumque officijs.

QVIA Sigillifer noster Officiali nostro in partem sollicitudinis adiunctus est; volumus & mandamus, vt vnus alteri in propugnanda & promouenda nostra iurisdictione, sedulo & diligenter tam publicè quàm priuatim assistat: atque coniunctis consilijs rationibusque omnibus, iurisdictionem nostram, contra violatores & turbatores, quantum in ipsis est, tueantur & defendant; vel si qua perturbatio vel causa grauior incidat, cui obsistere & mederi non possint, hoc ipsum tempestiuè ad nos referant.

Vtque iudicialis audientia eo magnificentius & modestius seruetur, & non tantum Officialis, sed & Sigillifer noster, defectus, negligentias, vel excessus, & transgressiones Procuratorum & Notariorum oculata potius fide, quàm ex aliorum relatione, deprehendere, arguere, corrigere, & punire possit: mandamus, vt Sigillifer noster hora audientiae in consistorio nostro maturè compareat, & diligenter obseruet, ne quicquam contra hæc nostra statuta committatur.

Per se, aut Subsigilliferum acta circa extensionem, modum & formam inferius descriptam, nec non obseruationem terminorum, & alia huius generis reuideat, an videlicet nullitates aliquæ admissæ, an ea forma qua de-

bet, absque superfluis titulis, inutilibus, synonymis, & repetitionibus per Notarios sint scripta, & eos ipsos Notarios in conscriptione actorum delinquentes, pro modo culpæ, negligentia, vel delicti, habito consilio Officialis nostri, corrigat.

Nec tantum iuratas personas consistorij nostri, in officio continebit, sed & aliorum nostrorum subditorum excessus serio corriget & puniet.

*Ex quo sigilli
sunt multas
litteras etiam
amplius*

Ut notoria tam clericorum quam laicorum, præsertim vero Presbyterorum, atque aliarum Ecclesiasticarum personarum crimina siue excessus, quæ in scandalum vergunt laicorum, temporalis aut perpetua suspensione, vel alia aliqua poena canonica pro modo culpæ & delicti corrigat.

Utque crimina & excessus, quorum correctio ad Officium & Sigilliferum nostrum pertinet, ad eorum notitiam non tam per maleuolos delatores, quam per prouidos, honestos, & fide dignos homines perducantur, decessorum nostrorum, præsertim Theodorici & Henrici, Statuta renouantes serio monemus, & per præsentis hortamur, ut non tantum membra consistorij nostri Ecclesiastici, sed & omnes & singuli Plebani seu Ecclesiarum Rectores: imo & omnes iudices, scriptores, & præcones secularium iudiciorum nobis subiectorum Officiali, vel Sigillifero, vel Fiscalibus nostris notorios cleri vel populi excessus, ad correctionem Officialis & Sigilliferi nostri spectantes, veluti si clericus vel ludimoderator aliquod delictum correctione dignum committat, vel laicus fidem & religionem Catholicam, & Ecclesiæ statuta notorie violet, & saltem semel in anno in festo Paschatis proprio sacerdoti non confiteatur, & iuxta ritum Catholicæ Ecclesiæ Sacramentum eucharistiæ ab eo non percipiat, Ecclesiã suam parochialẽ debitis temporibus non frequet, ab

Nota

ab apostatis alijsq; sectarijs sacramenta percipiat, clandestinū aliasue illicitū matrimonium cōtrahat: aut ab alio quā suæ parrochiæ pastore aut facellano, sine præcedētib. tribus proclamationibus, debito tempore in facie Ecclesiæ solennizari faciat: vel adulter, aut concubinarius, *Ex nro archiepo* aut vsurarius māifestus, vel reatu periurij irretitus, vel sacramentorū & Ecclesiasticarum censurarū contemptor sit, & in notorijs criminib. vtpotē incestu, hæresi, blasphemia, sacrilegio, effractionib. & violationibus Ecclesiarū, cœmiteriorum, & immunitatū, & in delictis similibus perseueret, & id genus alios excessus, viua voce, vel in scriptis, si non palam, saltem occultè & secretè referant & significent.

Porro Sigillifer noster summo studio curabit, vt hi similesq; excessus, tam clericorum, quā laicorum, citrà dissimulationem vel conniuentiā vllam, condignis pœnis castigentur & corrigantur: atque sedulo obseruabit, ne Archidiaconi, seu aliæ tam Ecclesiasticæ, quā seculares personæ, inferiorem iurisdictionem habentes, contra decessorum nostrorum Adolphi, & Henrici, statuta, in iurisdictionem nostram falcem suam mittant, & de causis ad nos & Consistorium nostrum Ecclesiasticum, de iure vel consuetudine spectantibus, sese temerè intromittant. Quod si contrarium factum fuerit, Sigillifer noster vel in contrauenientes pœna legitima animaduertet, vel si delicti aut scandali grauitas id exigat, non obstante inferiorum iudicum pecuniaria correctione, contra iura & canones facta, ipsos delinquentes denuo pœnis & censuris canonicis ita puniet, vt tandem resipiscant, & reatum suum deplorent, atq; relinquunt: vel extra communionem Sacramentorum & vitæ communis ponantur: & si nulla alia via corrigi possint, ad seculares officiatos &

iudices remittantur, & per eosdem feuerè puniantur: vel si ne hac quidem via, id efficere possit, extunc refugium suum ad nos sumant, vt è dicecesi nostra expellantur, & eijciantur potius, quam cum infirmorum scandalo ob quamcunque causam ferantur ac tollerentur.

In testamentis quoque approbandis & exequendis, alijsq; ad officium Sigilliferi de iure & consuetudine spectantibus, diligentem & sedulum Sigillifer noster se prebebit. Accedentes, quantum iustitiæ ratio patitur, placidè, humaniter, & celeriter audiet, & expediet.

Sigillum nostrum per se, vel subsigilliferum suum fideliter custodiat, eoq; ad nullas alias causas, præterquam ad eas, in quibus ab Officiali vel commissarijs nostris decretum est, vtatur.

Per se ipsum, vel per subsigilliferum in loco iudicij, quantum fieri potest, comparebit, & partibus petentibus, mandata absque mora sigillabit.

Secreta iudicij negotia nemini patefaciet, nec temerè ciuitatem nostram Colonensem egredietur.

Subsigillifero quoque seriò iniunget, vt secreta iudicij non reuelet, vni litigantium aduersus alterum consilium non præbeat, nec ciuitatem nostram Colonensem, nisi necessitate urgente, egrediatur: & necessitate eius profectiorem exigente, sigillum nostrum Officiali vel Sigillifero nostro tradat.

DE ADVOCATO FISCI.

ADuocatus Fisci nostri causas nostras, quas illi commisimus vel commitemus, quasq; Fisci nostri Procuratores ratione officij ad ipsum deferent, ea qua decet promptitudine, fide, dexteritate, & sedulitate, suscipiet, ac in nostrum, Fiscique nostri vsum & vtilitatem exequetur. Dabitq;

bitq; operam, vt Procuratores Fisci, copiam ipsius semper habere queant: vtque causæ Fiscales debite instituantur, & peragantur, diligenter animaduertet: In conficiendis materijs exhibendis, non tardum, sed celerem se præbebit, eritque sollicitus & vigilans, in causis & negotijs nostræ iurisdictionis, vt eo nomine nobis iuramentum præstabit.

DE FISCALIBVS.

STATUIMUS vt in posterum duo ex Fiscalibus aulae nostræ Archiepiscopalis Colonienfis sint clerici, à matrimonij nexu liberi, aliasque bonæ famæ & honestæ vitæ: vtque ij in Ecclesiasticas personas delinquentes præcipuè animaduertant. Reliqui verò duo Fiscales laici, honestæ quoque vitæ erunt, & crimina atq; excessus laicorum diligenter inuestigabunt, & criminosos fideliter Sigillifero nostro denunciabunt, & de illius consilio contra eodem diligenter ad multam procedent.

Omnibus quoque Procuratorib. Fisci nostri prohibemus, ne passim contra omnes delatos, nisi præcedentibus legitimis indicijs, inquirant, sed contra eos tantum, quos legitima ac frequēs grauat infamia, procedant: neque aliquem processum in contradictorio iudicio, sine consilio Aduocati Fisci incipiant. Mandantes, vt & in principio & quoties opus est, consilio eiusdem Aduocati vtantur, ne ex eorum incuria processum nullitatis argui contingat. Si verò secus factum fuerit, de suo litis sumptus exoluant.

Prohibemus etiam Fiscalibus nostris, ne cum delinquentibus clancularias transactiones & conuentiones celebrent: neque hi absque Sigillifero nostro, neque Sigillifer absque his vllos excessus corrigant.

IVRAMENTVM FISCALIVM.

EGO N. iuro, quod Reuerendissimo Illustrissimoque principi ac domino, domino N. Archiepiscopo Coloniensi, eiusque successoribus, fidelis & obediens ero, Officiali curiæ Coloniensis & Sigillifero pro tempore existentibus, obedientiam & reuerentiã præstabo: Statuta & statuenda eiusdem curiæ, quantum in me fuerit, obseruabo, & in alijs obseruari faciam: iurisdictionem Ecclesiasticam pro virili defendam, ac si cõtra eam sciuerõ attentatum, vel attentari, eius Officiali, aut Sigillifero reuelabo, contra delinquentes in ipsam aut Statuta aut canones, aut alios quoscunque ipsi iurisdictioni subiectos, mihi super excessibus vel criminibus per fide dignos homines legitimè delatos, per viam inquisitionis vel denunciationis, aut alias prout qualitas excessuum exegerit, fideliter ex officio, nulla interposita mora, procedã: causas dicti Reuerendissimi Principis mei Archiepiscopi Coloniensis, necnon pauperum, viduarum, orphanorum, pupillorũ, & aliarum miserabilium personarum, dum ad id requisitus fuero, indefensas non prætermittam: officium meũ Fiscalatus & quæ ad illud spectare & pertinere dinoscuntur, de iure vel consuetudine, fideliter & legaliter exercebo. Sic me Deus adiuuet, & sancta Dei Euangelia.

DE ADVOCATIS, CAUSARVM-

que Commissarijs.

CVM ad celerem causarum expeditionem non parum momenti habeat, eos Aduocatos ad instituendas, defendendas, & dirigendas causas adhiberi, qui & probi, & docti, & diligentes, & nostræ iurisdictioni ita astricti sint vt ab Officiali nostro, exigente eorum negligentia, vel

vel culpa, corrigi vel puniri possint: statuimus & volumus, vt posthac nemo in cōsistorio nostro Ecclesiastico, aduocationis munere fungatur, nisi sit honestæ vitæ, & sacrosanctis Catholicæ religionis imbutus mysterijs, & in catholica aliqua vniuersitate ad minus quinquenniū, iuri operam dederit, & in ea, vel in doctorem, vel licentiatum iuris Canonici vel Ciuilis promotus sit, & deinde coram Officiali nostro sequens iuramentum præstiterit.

Quo semel coram Officiali nostro præstito, in consistorio nostro, etiam post matrimonium contractum, dummodo in Catholica fide & religione perseuerauerit, & correctioni Officialis nostri se non subtraxerit, aduocati & assessoris officium exercere poterit.

Porrò aduocati in principio causæ, partes non tam fallaci & temeraria victoriæ promissione ad litigandum incitabunt & inducent, quā ipsis consulent, vt litem cuius euentus dubius est, quantum fieri potest, vitent, amicabilem compositionem iudiciariæ contentioni præponant, & diligenter prius considerent, an etiam intentionem suam probare possint.

Si intelligant partibus ius vel probationes omnino deficere, easque ad vexandos aduersarios malas desperatasque causas mouere, vel nullas iustas actionis vel oppositionis suæ causas habere: patrocinium suum iisdem denegabunt, nec contra ius contraque conscientiam tales causas fouebunt & defendent.

Si verò partes iustas causas habere videantur, volumus, vt Aduocati requisiti, quibuslibet contra quoslibet, cuiuscunq; etiam status & dignitatis sint, fideliter inseruiant, & licitum & moderatum solarium ab iisdem accipiant.

Aduocati,

Aduocati, Procuratores, & Notarij pauperibus, modo supradicto, paupertatem probantibus, & iuramentum paupertatis infra scripti tenoris præstantibus, gratis inseruiant, neq; se in hoc morosos & difficiles præbeant: alioqui si mandate Officiali nostro (qui in distribuendis pauperum causis, iustam æqualitatem, vt supra dictum est, seruabit) Aduocatus, Procurator, seu Notarius aliquis nolit pauperi gratis patrocinari, aut inseruire, poterit Officialis noster ei ad arbitrium tempus officio interdiceret.

IURAMENTVM PAUPERVM.

EGO N. iuro quod tam pauper sim, vt neq; in mobilibus, neque immobilibus, vel creditis tantum habeam, vt ius sigilli, Aduocato, Procuratori, seu Notario mercedem soluere possim. Et si causam litẽq; in iure obtinuerõ, vel alias ad meliorem fortunam peruenerõ: quod tunc cui libet id, quod ipsi debetur, persoluam & satisfaciam, fideliter & sine fraude: Sic me Deus adiuuet, & sancta eius Euangelia.

Vbi autem Aduocatus iustæ causæ patrocinium susceperit, statim in ipso litis exordio deliberet, de modo procedendi, & ad quem finem ac scopum actionem vel exceptionem partis suæ velit derigere, & huc diligenter spectet, ac intendat, vt aptè agat, vel incipiat, necessaria tantum proponat, à superfluis cautelis, disputationibus, conuitijs cauillisq; abstineat, in conficiendis materijs celerem se præbeat, non etiam litem industria vel negligentia protrahat, & immortalem reddere conetur: nec partes inutilibus expensis, vel iudicem superfluis & iniuriosis appellationibus, interrogatorijs, alijsq; materijs oneret.

Quod si contrarium fecerit, & per incuriã, negligentiam, imperitiã, vel aliam illegitimam causam ineptè
&

& nulliter egerit, vel exceperit, vel non admittenda confecerit, vel necessaria deducere neglexerit, ita vt sua culpa pars succubuerit, teneatur parti lesæ ad refusionem expensarum, & refectionem damni, & præterea Officialis noster eum pœna arbitraria puniet.

Cùm Officialis noster Aduocatis causas committit, moderatis sportulis erunt contenti, & causas commissas, qua poterunt maxima celeritate, expedient.

Et quia querelæ ad nos deferuntur, quod Aduocati curiæ nostræ plerunque post præsentationem actorum & sportularum vel matrimonium contrahant, vel ad alia loca, causis non expeditis, se conferant, indeque contingat causarum decisionem protrahi, partesque litigantes vberioribus expensis grauari, dum loco eorum alij surrogandi, nouæque sportulæ dandæ veniunt: huic procrastinationi causarum, & litigantium dispēdijs mederi volentes, mandamus, vt Aduocati, quibus causæ per Officiale nostrum commissæ, & acta cum sportulis præsentata sunt, priusquam ad matrimonium cōuolent, vel confistorium nostrum deserant, huiusmodi causas ipsis commissas, vel per sententiam decidant, vel acceptas sportulas restituant.

IVRAMENTVM ADVOCATORVM.

EGo promitto & iuro, quod Reuerendissimo Domino nostro, Domino N. Archiepiscopo Coloniensi, &c. eiusque successorib. ac suo Officiali fidelis & obediens ero, bonum, & honorem, profectum, & vtilitatē præfati Domini Reuerendissimi, nec non Ecclesiæ & iurisdictionis suæ celsitudinis, ad quemcunque statum seu conditionem, quandocunq; me peruenire contigerit, sedulò promouebo: Insuper causas quarum defensionem suscepturus sum, bona fide, ad clientulorum vtilitatem, pruden-

D

ter

ter & diligenter tractabo, nullam finistram machinationem, fraudem dolúmue in ijs committam, neque de quota litis paciscar, neque interpositis callidis conventionibus, quicquam illicitè extorquebo. Secreta quoque causarum mihi commissarum nulli homini pandam: honorem præterea iudicij aulæ Archiepiscopalis, & eorum qui illi tribunali præsent, vt par est, quæram. Inque illo iudicio moderatè & honestè megeram, & ab omni immodestia, iurgijs, & conuitijs, sub pœnis, multis & censuris, ab Officiali & Sigillifero infligendis, penitus abstinebo. Patrocinia quæ semel suscepero, sine iusta causa non deseram, sed bona fide & diligentia in eisdem ad causæ susceptæ finem perseuerabo. Præterea in ferendis sententijs fidele consilium Domino Officiali præstabo. Causas commissas vel committendas iuxta Statuta huius curiæ expediam. Aliasque eadem Statuta, quatenus Aduocatos concernunt, fideliter obseruabo, & in vera antiqua Catholica & Apostolica fide & religione, in hoc Archiepiscopatu Colonienfi, à temporibus Apostolorum & eorum successorum, hæcenus inuolabiliter obseruata, permanebo. Illamque pro meis viribus semper defendam. Sic me Deus adiuuet, & sancta Dei Euangelia.

DE PROCURATORIBVS ET NOTARIIS.

STatuimus & ordinamus eos quidem qui nostro, vel predecessorum nostrorum consensu, ante hoc tēpus in communes Notarios vel Procuratores recepti sunt, sine causa huiusmodi officijs destituendos non esse, sed eorum numero per obitum, vel legitimam destitutionem, vel etiam spontaneam renunciationem diminuto, in Consistorio nostro Colonienfi, sex tantum communes Notarios, & sex Procuratores recipiendos & admittendos esse: & vt honori consistorij nostri eo magis consulatur, posthac nulli alij prædicta

Pro-

Procuratorum & Notariorum officia, quàm qui non per substitutos, sed ipsi sua industria huiusmodi officijs præesse possint & velint, cōferemus: ita tamē quod priusquam vllus in Notariū vel Procuratorem cōsistorij nostri recipiatur, Officialis & Sigillifer noster eum examinant, & diligenter inuestigabunt, an sit Catholicæ religioni addictus, spectatę integritatis, & sufficientis eruditionis, & experientiæ, nec ne: & quicquid in hoc examine compererint, nobis fideliter significabūt, & nostram declarationem super admissione vel reiectione eiusdē Notarij vel Procuratoris expectabunt.

Et licet quis receptus vel admissus sit, si tamen deinde comperiatur, eum vel ineptum, & minus idoneum, vel ignauum & negligentem esse, poterit & debet Officialis noster, eum quouis tempore vel suspēdere ab officio, vel destituere.

Specialius hac in parte statuimus & volumus, vt post hac quælibet pars in vna causā vnū, duos, vel tres ad summum, duntaxat Procuratores assumat, & constituat, vt & altera pars Procuratorem vel Procuratores habere & eligere possit.

Mandamus etiam & volumus, vt Procuratores, partes potius ad concordiam & amicabilem compositionem, quàm ad litigandum incitent & inducant.

Et si intellexerint, litigatores verisimiliter triumphare non posse, consulant eis vt desistant.

Correctione dignos, contra Fiscum nostrum, pertinaciter non defendant.

Non instruant partes, nec illis persuadeant, ne Aduocatos assumant, sed potius illis consulant, vt Aduocatorum consilio & opera tempestiuè vtantur.

Procuratores se nō intromittant de his, quæ pertinet ad

Aduocatos, conficiendo libellos, articulos, & alias materias iudicialiter exhibendas. Nā si in posterum contingat illorum culpa, aut imperitia, vel processum irritari vel annullari, vel clientes suos damno affici, ipsi non solum sumptus omnes sustinebunt, verum etiam pro delicti qualitate, ab officio suspendentur, vel eodem per Officialem penitus destituentur.

Nullam materiam exhibeant, quā quæ ab ipsis subscripta sit, idq; ne producta incorrecta seu mendosa exhiberi contingat. & in posterū iniuriosorum exhibitorū ignorantiam prætendant, seseq; à debita correctione eximere seu excusare studeant. Si enim contingat per illos in nostro Consistorio aliqua contumeliosa & iniuriosa producta exhiberi, eos pro authoribus iniuriarum & conuictorum haberi, ac pro talibus plecti volumus.

Caueant quoque ne aliquam causam acceptent, aut in iudicio compareant, nisi mandatum sufficiens ab omnibus quorum nomine compareant, habeant. Maximè verò si pro actore vel appellante hoc fiat. Si tamen ex parte rei vel appellati, procurator se ad cautionem admitti, ex iustis & rationabilibus causis postulet, hunc Officialis noster cum tali cautione admittere poterit: ita tamen, quod ille idem infra quindenam vel mensis spatium, pro distantia locorum, per Officialem nostrum eidem præfigendum, de sufficienti mādato doceat, sub pœna refusionis expensarum, & quod parti lesæ agentis, ratione protractionis mādati ad interesse teneatur.

Porro mandata procuratoria non tantum ad declinandum forum, vel alium similem actum, sed & in euentum ad agendū & defendēdum, & ad totam causam dari, nec alio modo pro sufficientib. haberi & admitti volumus.

Volumus etiam & mandamus, vt Procuratores causas
 quas

quas semel cum mandato acceptarint, vsq; ad finem eius instantiæ prosequantur, peragant & defendant, & non nisi ex iusta causa, arbitrio Officialis admittenda vel reijcienda, easdem deserant, seque exonerent.

Non temerè alios, absq; partiũ vel Officialis nostri scitu & consensu substituent, sed potius per seipso quorum industriam clientes elegisse non ignorant, causas proponant & peragant, & sic fidẽ præmissam præstent, & partiũ iustè spei & expectationi satisfaciãt, nã per temerarias & frequẽtes substitutiones, partes nõ modo grauãtur, sed & negliguntur, & processus nullitatis vitij arguuntur.

Tollendam ergo hanc substitutionum leuitatem, & frequentiam, & nullum procuratorẽ posthac pro alio, sub spe ratificationis, temerè admittendum esse censemus, Nam insistentes prædecessorum nostrorum vestigijs, volumus & mãdamus, vt tam Procuratores, quã omnes alij officii in Cõsistorio nostro, officia sua per se ipsos potius, quã per alios exercent, & non sine magna & inuitabili necessitate, & venia impetrata, se absentent, & eo etiam casu quo legitimè impediti, consensu & permisso Officialis nostri absunt, alios Cõsistorij nostri Procurores corã notarijs nostris fideliter & breuiter id in iudicio relaturis, ad sententiã diffinitiuã inclusiuè semper substituere teneantur. Quia ob illorum absentia, iustitiæ administrationem impediri, vel differri nolumus.

Porro Procuratores singulis diebus iudicialib. tẽpestiuè in iudicio cõpareant, in suo loco & ordine ad finẽ vsque cõsistant, alijs proponentib. taceant, & auscultent, ab immodestis vociferationib. ludicris, iocis, vanis colloquijs, & cõfabulationibus mutuis, sub pœna vnius marcæ Coloniensis, in continenti per Fiscales nostros exigẽde, vel etiam sub grauiori arbitraria pœna prorsus abstineant.

In licentiam conuiciandi, & maledicendi, temeritatem non prorumpent, sed modestè & sine vllis rixis, probris, & conuicijs causas proponent, & defendent, alioqui pœna vnus floreni aurei in continenti deputato exactori Fisco nostro, ante omnia, & priusquam audiantur soluendi, punientur. Si secundo huic nostro statuto contrauerint, præter eandem pœnam, grauiori quoque arbitraria pœna mulctabuntur. Si tertio hac in re peccauerint, à consistorio nostro ipso facto, non citra infamiæ notam, amouebuntur.

Secundum ordinem quo collocati sunt, causas suas distinctè, clarè, & paucis ad rem facientibus verbis, in hunc vel similem modum proponent: In causa inter A & B reproduco realiter mandatum executum, accuso contumaciam, & peto vigore reformationis, vltiora. Vel: Exhibeo mandatum, procuratorium, libellum, replicam, vel aliud scriptum, & peto ex aduerso terminum contradicendi statui. Si vero causæ qualitas, plura verba requirat: ne hac occasione audientia nimium protrahatur, & Notarij superfluis dictatis obruantur, in scriptis exhibeant.

Similiter & rei Procurator duntaxat his & similib. verbis vtatur: Compareo pro N. cum protestatione de non consentiēdo, nisi, &c. & peto copiā ex aduerso productorum, & terminum contradicendi: vel, Exhibeo hoc mandatum, procuratorium, vel hanc exceptionem, duplicam, vel aliam scripturam, &c.

Actoris Procurator litē affirmatiuè contestari volens, vel his verbis vtetur: In hac causa repeto actionē meam, & peto fieri prout in eadē petitum est. Vel: Dico actionem meā esse verā, & prout in eadē petitum fieri debere, animo litem contestandi affirmatiuè, saluis iuris beneficijs.

Sed Rei Procurator litē negatiuè cōtestari volens, breuiter

ter dicet: In causa A contra B actionē diffiteor, petens me ab ea, cū refusione expensarum absolui. Vel: Dico narrata, prout narrantur, nō esse vera, & petita prout petūtur fieri non debere, animo litē contestandi negatiuē, saluis iuribus & defensionibus, suo loco & tempore producendis.

Iuramentum calumniæ, & quodlibet aliud iuramentum, non leuiter & irreuerenter, sed qua decet religione, deuotione & reuerentia, solenniter omnibus & singulis capitibus illius clarè & apertè recensitis, & reuerenter, tactis sacris, Procuratores præstabunt. Nimirum: Quod credant se bonā causam habere, & nō necessariam dilationem, vel prorogationem causæ non petent: quodque super omnibus de quibus in iure interrogati fuerint, veritatem respondebunt, falsa probatione non ventur, neque cuiquam, contra iuris dispositionem, quicquam, vt sententiam obtinere possint, dare aut promittere velint.

Quoties autem grauitate negotij, aut necessitate exigente, Procuratores iuramentum malitiæ præstabunt, iurabunt simili deuotione & reuerentia, in partis suæ ac propriam animam, (si quidem illud salua conscientia facere possint) quod illa quæ proponunt & petunt, non fraudulenter & malitiosè, nec ad differendam causam, sed tantum necessariò faciant, & ad hoc faciendum à parte sua informationem & mandatum speciale acceperint.

Interim tamen decessorum nostrorum vestigijs insistentes, Procuratores monemus, ne in exigendis malitiæ & alijs iuramentis, faciles sint.

Por-

Porro, ut Procuratores ab omnibus inutilibus & superfluis actibus, & submissionibus abstinere debent, quæ admodum supra sub titulo de Officiali disposuimus: ita terminos substantiales non omittent quidem, sed tamen in eorum obseruatione paucis, ijsq; aptis, verbis vtentur.

Præcipuè verò in termino ponendi & articulandi, vel libellum loco positionum & articulorum tribus verbis repetent, vel vltiores articulos super contentis libelli, non etiam super materia aliena fundatos, realiter & in scriptis exhibebunt, & post hunc terminum non temerè ad plures additionales vel superadditionales articulos exhibendos admittentur, ne ex hac re confusio turbatio que processus inducatur.

In termino ad dicendum contra articulos, non temerè, & absque legitimis & veris causis articulos impugnabunt, & si iustas contradicendi causas habeant, non illas verbo tenus, per generalia contra, sed in scriptis, cum dilucida specificatione earundem causarum proponent.

Non instruent partes, vt vel insufficienter, vel minus verè ad articulos respondeant, vel id quod verum esse sciunt, contra conscientiam negent.

Si verò sufficienter responsum sit, non temerè contra respõsiones excipient, sed via regia ad vltiora procedent. Sine magna & legitima causa partes suas nõ incitabunt, nec inducent ad appellandum, præsertim ab Interlocutoria, quoniam per hoc partes nimium grauantur.

Nec ipsi moram aliquam dilationem que malitiosam ad prorogandam protrahendamq; causam querent, nec partes ad hoc faciendum instruent.

Ad probationes necessarias, quantum fieri potest, properabunt.

In prima, secunda, vel ad summum tertia dilatione probandi,

bandi, testes produci, & quatenus fieri possit, examinari facient, scientes se quartam dilationem sine solennitate iuris non obtenturos.

Non instruent partes, vt vel Interrogatoria, vel Iura superflua, & nihil ad causam facientia exhiberi, vel effrenatam testium multitudinem temerè examinari faciant.

Terminum producendi omnia, saltem vbi per testes aliquid probandum est, non tam statim post seruatum terminum dicendi contra articulos, quàm post examinatos testes, & eorum dicta publicata, statui petent, & obseruabunt, realiter potius, quàm nudis verbis iura & documenta partium producendo.

Et deinde termino ad dicendum contra omnia producta seruato, quantum fieri potest, ad cōclusionem causæ properabunt, & acta sigillata Officiali nostro celeriter præsentabunt.

Cumque varijs terminorum cōtinuationibus partes litigantes maximè grauentur: serió vetamus atque prohibemus, ne posthac quisquam Procuratorum vel partium huiusmodi cōtinuationes temerè petat, nec Officialis noster illas, nisi ex magna causa, admittat.

Illum quoque abusum abolendum tollendumque censemus, quo Procuratores materias imperfectas exhibere, & deinde terminum reportandi easdem colligere consueuerunt. Prout tenore præsentium eundem tollimus, & abrogamus: mandantes Officiali nostro, ne huiusmodi terminum in posterum det vel concedat.

Mandamus etiam serió, vt Procuratores pecuniam quam à partibus accipiunt, iuxta voluntatem partium fideliter distribuunt, & partibus eo nomine verum & legalem calculum, sub pœna priuationis ab officio reddant.

Nullum contractum seu pactum de quota litis cū cli-

E

entibus

entibus lite pendente ineant, sed suis salarijs contenti sint.

IURAMENTVM PROCVRATORVM.

EGO N. promitto & iuro, quod Reuerēdissimo Domino nostro, Domino N. Archiepiscopo Colonienſi, eiusſque ſucceſſoribus, ac Officiali huius Conſiſtorij fidelis & obediens ero, officium procurationis ad commodū & vtilitatem partium, diuitum quidē pro moderato ſalario, pauperum vero propter Deum diligenter, fideliter, & legaliter exercebo, cauſas deſperatas non aſſumam, & poſtquam tales eſſe ſciuerō, omninō nō defendam. Omniaque & ſingula Statuta & ordinationes Curiae Colonienſis, officium procurationis concernentia & concernētes, quantum in me erit obſeruabo. Et in vera, antiqua, Catholica & Apoſtolica fide, & religione, in hoc Archiepiſcopatu Colonienſi, à temporibus Apoſtolorum & eorum ſucceſſorum, haecenus inuolabiliter obſeruata, permanebo: Illamque pro meis viribus ſemper defendam. Sic me Deus adiuuet, & ſancta Dei Euangelia.

Quod ad Notarios Conſiſtorij noſtri attinet, de ceſſorum noſtrorum veſtigijs inſiſtentes, mandamus & volumus, quod in prima citatione vel monitorio emittendo, ſpecificè rem vel cauſam & ſummam ſeu quantitatem debiti, ad quam actor agere intendit, quantum fieri poteſt, deſignabunt, vt Reus deliberare poſſit, an cedere vel contendere velit.

Nullum mandatum reſpondendi ſubſcribent, niſi præuia reali, ac iudiciali exhibitione libelli, ſiue petitionis, & iuxta tenorem huiusmodi libelli aut petitionis mandatum ipſum extendent.

Nulla

Nulla mandata, per Procuratores seu causarum sollicitatores conscripta, subscribent, sub pœna decem florenorum aureorum, quotiescunque præmissis contrauentum fuerit, Fisco nostro applicandorum.

Postquam in omnibus causis, maximè vero in causis iurisdictionis legationis Apostolicæ partes sine mora expediri volumus: propterea Notario eiusdem iurisdictionis iniungimus, vt celeriter conscribenda conscribat, & præsertim primum mandatum à requisitione partis vno die, & similiter alias literas & mandata sub simili pœna decem florenorum aureorum & suspensionis cito absoluat.

Notarij in omnibus audientijs personaliter aderunt: Quod si ex ineuitabili & vrgente causa impediti sint, permissu Officialis alium Notarium iuratũ Consistorij nostri, & non extraneum, ea vice tantum, substituent.

Tam Notarij, quàm Procuratores posthac officia sua personaliter exercere, & nullũ aliud munus vel officiũ, per quod à Consistorio nostro impediri & auocari possint, administrare debent.

Nec ratione examinandorum testium in causis in iudicio nostro non pendentibus, vel in quibus Officialis noster in iuris subsidium non est imploratus, nec ratione dietarum alibi seruandarum, nec similes ob causas à iudicio nostro Notarij sese absentabunt, nisi cum consensu Officialis nostri, alios Iuratos Notarios Consistorij nostri, expensis suis, substituerint.

Quod si quis (infirmiutatis aut alia rationabili Officiali nostro probata causa seclusa) absq; Officialis nostri licentia speciali, pertinaciter vel aliàs absens à suo officio extiterit, hunc ipso facto suspensum tenore præsentis statuti declaramus.

Notarij nullos actus, eis absentibus celebratos, nec alia ab eis personaliter non audita nec visa, subscribent, & si quis Notariorum iuratorum pro alio scripserit, aut protocollauerit, ille idem quoque hoc subscribet.

Acta iudicialia, attestations testium, mandata, & alia conscribenda, summa fide, sedulitate, & celeritate conscribent.

Diligenter examinabunt mandatorum executiones, an videlicet debite executae sint, nec ne. Et si compererint iam tres menses a die executionis lapsos esse, vltiora non scribent, sed vltimum mandatum renouabunt per transfixum.

Interpellati & subarrati pro conscriptione vel completionem actorum, non different acta conscribere, sed intra triduum decem folia conficient, & ita deinceps secundum numerum foliorum ascendendo, quam primum acta absoluent. Qua in re si negligentes fuerint, Officialis & Sigillifer citra ullam conuenientiam, causam istam eorum manibus eripient, ac alia acta conscribenda committent, vel Notarios negligentes ab officio suspendent.

Acta seu registra debite, correcte, & distincte per se ipsos, vel per idoneos, peritosque, & Officiali ac Consistorio nostro, de non reuelandis secretis cause, vel testium dictis, iura merito obstrictos familiares aut ministros conscribent.

Et Acta conscripta ipsi Notarij diligenter perlegere & examinare, & si forte aliquid in iisdem erratum seu omissum sit, vel cum Protocollo non conueniat, hoc ipsum sincere, & fideliter, sine mora, corrigere & emendare debent, sub poena lacerationis actorum damno suo, & pro qualitate negotij, sub alia quoque arbitraria poena.

A familiaribus suis, qui Copijstæ vocantur, iusiurandum exigent, quod donec apud ipsos morabuntur, nullarum causarum, in quibus ipsi Notarij sunt, sollicitatores esse velint.

Mul-

Multo autem magis ipsi Notarij à sollicitatione & directione causarum, in quibus scribæ sunt, abstinebunt, sub pœna priuationis.

Cumq; subditi nostri & litigatores grauissimas & verissimas quærelas nobis obtulerint, quod Notarij nostri in conscribendis actis sint non modo quo ad Synonimorū nominum, cognominum, & dignitatum, sed etiam commissio num, rescriptorum, querelarum, mandatorū, Libellorum, Articulorum, Instrumentorum, Appellationum, Interrogatoriorum, aliorumq; productorum & iurium cumulationem & repetitionem, priuati sui lucri causa, ad tædium & nauseam vsque prolixitatis studiosi, vt litigatores per hoc ad extremam quandoque paupertatem redigantur, & iustas actiones earumq; prosecutiones deserere cogantur: nos summo huic malo obuiã ire volētes, districtè præcipimus atq; mandamus, vt posthac Notarij in causis minimis, quæ decē florenos aureos Rhenēses nō excedunt, acta solēnia neutiquã conscribant, sed tantū per modū protocolliterminos breuissimè annotēt.

In alijs verò causis acta quidē formalia cōscribent, sed tamen ea quoque in re à superflua & nimia extensione & multiplicatione inutilium idemve significantium verborum, omnino abstinebunt.

Ita vt in principio actorum his vel similibus verbis tantum vtantur.

In nomine Domini Amen: Officialis Archiepiscopalis Curia Colonensis, ad vniuersorū notitiam deducimus, & deduci volumus per presentes, quòd Anno Domini N. Indictione N. Pōtificatus Domini N. Anno N. die N. ex parte agentis N. vel appellantis Citationis vel monitionis & Inhibitionis mandatum tenoris infra scripti contra N. Reum vel Appellatum à nobis petitū & impetratū est.

Et eadem breuitate petitionem & impetrationem aliorum quoq; similium mandatorum Notarij actis inferent, nō recensendo contenta mandatorū, quæ paulo post in iisdem actis de verbo ad verbum sequentur.

Procuratorum comparitiones, eorum saltem nominibus & cognominibus expressis, absque inani & vana illa titulorum tam Procuratorum, quàm partium, aliarūque non necessariarum designationum, repetitione, scribent potius quàm extendent.

In singulis quidem terminis, annum, mensem, & diem breuiter expriment, minimè tamen opus est, vt anni & mensis mutationem, vel iurium & materiarum infertionem, superfluis superscriptionib. maiusculis literis scriptis, & lineas aliquot occupantibus, indicet, & velut quibusdam coronis ornent.

Multò minus necessarium est, vt in principio huius vel illius diei tempore semel expresso, in fine hæc vel similis subiiciatur clausulæ: Sic actum & datum anno Domini, Indictione, die, mense, hora, loco, & Pontificatu præscriptis.

Circa obseruationem substantialium, aliorumque vt illius terminorum, & actuum, ipsa formalia Procuratorum verba vel scripta eadem breuitate, qua prolata vel producta sunt, ex Protocollo actis inserant, non etiam quicquam ex suo capite sub prætextu extensionis addent, sed terminos absque inani verborum accumulatione & repetitione breuiter, dilucidè, & intelligenter ad acta conscribent.

Et licet suprà, sub titulo de Procuratoribus, statuerimus, in præstatione iuramentorum omnia & singula capita clarè & apertè recensenda esse, nolumus tamen, vt propterea latior extēsiō fiat, sed sufficiat actis inscribi:

Anno

Anno tali, die, mense, & loco consuetis, Procurator actoris vel rei calumniæ, vel N. iuramentum in forma, tactis sacris, præstitit.

Nec decretis Officialis nostri vel hanc nimis frequentem clausulam: Nos attendentes requisitionem huiusmodi fore iustam & rationi consonam, quodq; iusta petenti non sit denegandus assensus, & vel similia non necessaria verba, Notarij adijcient, sed ipsa decretorū verba, absq; mutatione vel additione superflua, actis inscribent,

Continuationes terminorum, per Officialem ex magna causa admissas, duobus vel tribus saltem verbis actis inferent.

Idem etiam in impedimentis audientiæ, si quæ actis inscribenda sint, alijsq; friuolis, & sæpius repetitis inutilibus protestationibus, obseruabunt.

Citationes, Monitiones, Inhibitiones, aliaq; mandata actis inferenda, & constitutiones Procuratorum coram se factas, non adeo prolixè, quemadmodum hactenus factum est, sed quantum fieri potest, succinctè & breuiter concipient, referent, & actis inscribent. Ita tamen vt necessaria non omittantur.

Cōmissiones, Rescripta, Priuilegia, Instrumenta, Libellos, aliaq; producta, & iura, semel dūtaxat actis inferent, deinde vbi iterū exhibentur, repetitæ exhibitionis actum, tantum annotabunt, cum breui adiectione principij & finis, necnon remissione ad locum registri, vbi per scripta reperiantur.

Insuper, quia contingit interdū corā Officiali nostro ad litispēdentiā vel ad aliquid simile probandū, in prima vel secūda instātia, auctētica & sigillata acta corā alijs iudicibus habita, produci, Notarios verò nostros eadem de verbo ad verbum Actis in Consistorio nostro habitis cum dispen-

dispendio partium, inferere: nos hoc quoq; malum tollere, & indemnitati litigantium consulere volentes: prohibemus, ne huiusmodi auctentica & sigillata acta, in Consistorio nostro habitis actis inscribantur. Mandantes, vt communicata copia expensis partis petentis, eadem originalia actis producentis alligētur, & eo nomine nec Notarijs nec Procuratoribus Consistorij nostri quicquā salarij detur.

In extensione vel conscriptione responsionum vel attestationum Notarij saltem necessaria, ne utiquam verò inutilia, extranea vel impertinentia ponent: Vt puta, comparisonem, & protestationem respondere volentium, breuiter annotabunt, & deinde absq; vltioribus præludijs, & vanis repetitionibus articulorum vel exordiorum, & omissis articulis protestatiuis, repetitiuis, relatiuis, & ex iure dependentibus, paucis scribebunt: N. articulum non credit, N. credit. Et sic deinceps, iuxta qualitatem responsionis. Et si plures articuli sint coniuncti, ad quos eodem modo respondetur: coniungent quoq; responsiones, hoc pacto, j. ij. iij. non credit.

Admonitionem de periurio vitando testi factam, quinque vel sex verbis scribebunt, articulos assertorijs actis inscriptos in Rotulo relatiuè tantum repetent. Interrogatoria in principio Rotuli semel inserta denuò ante vniuscuiusque testis depositionem, in toto vel pro parte non iterabunt. Articulos, interrogatoria (adscriptis tantum diligenter notis, & numeris) indicabunt, & testium dicta, sine vllis ambagibus breuiter scribebunt: Veluti, si testis dicat, se cōtenta articuli vel Interrogatorij nescire, hoc tribus verbis Notarij annotabunt, & si plura sint ordine Interrogatoria, aut articuli coniuncti, super quibus testis idem deponit, affirmando, vel negando, aut ignorando, non repetent
singula

singulos articulos, vel Interrogatoria separatim, sed scribent testem super illo ac N. & N. articulis subsequentibus interrogatum, hoc vel illud deposuisse, vel se expedire non potuisse, iuxta modum & qualitatem testificationis, & tandem paucis verbis concludent, testi impositum esse silentium.

Porrò munda & apta non etiam immunda & perfluenti charta ad conscriptionem actorum & Rotulorum videntur, & in vnoquoque latere xxvj. lineas scribent, & vnaquæque linea continebit ad minimum xv. syllabas.

Seriò autem, & sub pœna destitutionis & priuationis, Sigillifero nostro mandamus, vt hæc, quæ de conscriptione actorum & Rotulorum supra disposuimus, ad vnguem obseruari faciat, & Notarios contrauenientes prima vice sub pœna lacerationis, & decem florenorum aureorum, secunda vice grauarii arbitraria pœna, ac tertia vice, pœna destitutionis & priuationis ab officio cū consilio Officialis nostri citra vllam remissionem vel dissimulationem puniat.

Pro hoc verò labore actorū, eo quo iam statuimus modo conscribendorum, Notarij & Procuratores singuli de quolibet folio (saluo iure pauperis cui gratis seruiet) tres albos monetæ currentis à partibus litigantibus recipient. Nisi fortè post sententiam latam, tempore plenariæ taxationis expensarum, per Officialem & Sigilliferū pro personarum & causarum qualitate, æquum & iustum videatur, hoc salarium aliquantulum ipsis augendum esse.

Quando acta sine insertione iurium & productorum per modum Protocolli, vt in summarijs fit, conscribuntur, pro quolibet termino tres solidi similis monetæ Notarijs & Procuratoribus singulis persoluentur.

Si acciderit, vt partes, nullis actis cōscriptis, super actio-

ne instituta inuicem transegerint, seu à lite destiterint, vel etiã in fata concesserint, tunc partes ipsas, vel earum hæredes, si nec ipsi litem à defuncto inchoatam prosecui, Actaque conscribi voluerint, pro quolibet termino vnum album Notarijs nostris soluere mandamus.

Id quod etiam eo casu fieri mandamus, quando Officialis noster in causis, quæ dilationem & moram non patiuntur, sed celeritatem exigunt, non expectata Actorum completionem, sibi Protocollum, pro ferendo decreto, vel sententia, præsentari mandat.

Pignora & deposita maiora in numerata pecunia aut clenodijs consistentia, quæque summam xxv. florenorum aureorum excedunt, intra octo dies ad cistam in armario Ecclesiæ nostræ Colonienfis existentem, Notarij reponent, sub pœna decem florenorum aureorum, quoties id factum non fuerit. Nec ipsi aliquod peculiare propterea salarium habebunt.

Minora verò deposita sub custodia minoris nostri Sigilliferi vsque ad decisionem causæ conseruari mandamus.

Porro, ad Bancalium & Audientiarij processus quod attinet: Quia informamur, Iuratos nostros Notarios communes, tempore decessorum nostrorum potuisse, & etiamnum posse, expeditioni causarum in nostro Consistorio pendentium sufficere, & quod multi inde abusus irrepserunt: hinc est, quod Bancalium & Audientiarij Processus abolendos tollendosque esse censemus, prout tenore præsentium abrogamus. Mandantes Sigillifero nostro, ne vllum tale mandatum à Bancalibus contra hanc nostram Reformationem scriptum sigillare præsumat.

IURAMENTVM NOTARIORVM.

EGO N. iuro, & promitto, quod fidelis & obediens ero Reuerendissimo Domino nostro, Domino N. Archiepiscopo Coloniensi, eiusq; successoribus, ac ipsius Officiali & locum tenenti, acta & actitata coram me celebrata & habita, & alios quoscunque Processus fideliter conscribam, nec non attestationes, & dicta testium claudam, easque, & ea non publicabo, donec & quousq; per dominum Iudicem publicata fuerint. Ac alias officium notariatus fideliter exercebo: Statuta venerabilis Curiae Coloniensis mihi procurabo, eademque inuolabiliter obseruabo. Et in vera, antiqua, Catholica, & Apostolica fide & religione, in hoc Archiepiscopatu Coloniensi à temporibus Apostolorum & eorum successorum hactenus inuolabitur obseruata, permãebo. Illamq; pro meis viribus semper defendã. Sic me Deus adiuuet, & sancta Dei Evangelia.

DE CURSORE SEV APPARITORE.

IN primis iurabit nobis, aut Officiali, aut Sigillifero nostro pro tempore existentibus, & ipsorum successoribus, fidelitatem & obedientiam.

Cursor habebit clauas Consistorij & Aulae nostrae, & semper hora audientiae causarum erit in Aula Consistorij nostri primus & vltimus, ianuas eiusdem Consistorij nostri aperire & claudere debet.

Omnes passim citationes in nostra ciuitate Coloniensi, secundũ hæc nostra statuta, ritè & legitimè, absque vlla tergiuersatione seu recusatione, exequetur.

De qualibet citatione prima ad causam, in dicta ciuitate nostra facienda, recipiet vnum album. De Citatione contra testes, & citatione Quare, pro contumacia simili-

liter vnum album Coloniensis monetæ, nisi eadem contra communitatem aliquam, Conuentum, Capitulum, Fraternitatem, siue Prælatum, Executores, Prouisores, aut huiusmodi status siue conditionis homines, fecerit, de quarum qualibet in ciuitate nostra Coloniensi habit duos albos monetæ currentis: Inhibentes eidem, ne citationum mandata, aliosque Processus quoscunque ipse scribat, sed ea per Notarios nostros Cōsistoriales scripta & subscripta requisitus debite exequatur.

Volumus etiam quod quilibet nouitius in dicta Curia nostra ad aliquod officiorum assumptus, postquam fidelitatis Iuramentum, more consueto, præstitit, pro introitu Apparitori Curie nostræ Duos florenos aureos, intra quindenam à die introitus soluet, aut super eo iure ipsum Apparitorem contentum reddat.

Omnia passim aresta, & quaslibet Inhibitiones, de scitu tamen & expresso consensu nostri Officialis vel Sigilliferi, in ciuitate nostra Coloniensi facere potest & debet, & de quolibet aresto, & qualibet Inhibitione duodecim solidos accipiet. Nec non debitam relationem, cum die & consule, factæ insinuationis arestorum aliorumque mandatorum in termino mandati faciet.

Congeriem prunarum in loco Sigilliferi nostri, pro liquefacienda cera, per tempus brumale procurabit.

In habitu decenti pro prædicti nostri Consistorij honore incedere, & Officiale nostrum ad audientiam deducere, ibidemque vsque ad finem permanere, nec inde sine licentia recedere, finita autem audientia prædictum nostrum Officiale domum reducere debet.

Et quia processus Bancalium abrogatus est, propterea volumus, vt Cursor pro tempore Aulæ nostræ latorum

rum literarum magister, & director existat, & mandata per Notarios subscripta distribuatur, & de quolibet mandato per ipsum inter latores distributo tres obulos percipiet. Curabit verò, vt mandata inter latores æqualiter & absque fauore & personarum respectu distribuatur. Sed non aliter sede officio Latorum immiscebitur.

Et si circa hæc, vel alia officium suum concernentia, fuerit negligens, arbitrio Officialis vel Sigilliferi punietur, & nisi se emendauerit, deponatur, & alius in locum eius surrogetur.

IVRAMENTVM CURSORIS.

EGO N. clericus Coloniensis diocesis, Notarius publicus Reuerendissimo Domino nostro, Domino N. Archiepiscopo Coloniensi, eiusque Officiali & suis successoribus, fidelis & obediens ero, officiumque Cursoris Curia Coloniensis, omniaque & singula circa huiusmodi officium necessaria, & ad illud spectantia fideliter exercebo, & obseruabo. Necnon quascunque relationes citationum, arrestorum & aliorum Actuum, quæ de Iure vel consuetudine Curia ad officium meum pertinere dinoscuntur, fideliter referam, vel referri faciam, scriptis vel verbo, prout qualitas exegerit. Statuta dictæ Curia mihi infra mensis spatium procurabo, & illa obseruabo, pro posse. Sic me Deus adiuuet & sancta Dei Euangelia.

DE TABELLARIIS, LITERARUMVE LATORIBVS ET NVNTIIS.

Volumus esse quatuor numero literarum latores, qui

iurent secundum formam infra scriptam.

Fideliter & absq; mora perferat, & his quibus decet presentent literas exequendas, & executas reportent.

Exhibeant sese morigeros, nec in officium Notariorum communium Aulae, mandata, citationes, aliosue processus scribendo, expensas taxando, aut alias quicquam quod ad praedictorum Notariorum officium pertineat, faciendo sub poena decem florenorum quoties contra factum fuerit, infligenda, sese ingerant. Non sint insolentes, nec quicquam recipiant, quamuis mandata exequenda presentent. Quod si favore aut pecunia corrupti, mandata penes se retinuerint, aut absque causa legitima non executas reportauerint, officio priuabuntur, & praeterea decem florenorum aureorum poena mulctabuntur.

Non debent ab ijs simul & eodem contextu in eadem causa perferri monitio & excommunicatio, vel similia mandata sub poena praedicta.

Brachia, si insinuantur, pastores seu vicecurati debitum responsum mandatis adscribent, & non nisi habito responsio ab executore seu Officiario, cui realis executio facienda incumbit, recedent Tabellarij.

Post comparitionem per partes citatas in forma Iuris factam, ad ulteriores mandatorum extractionem seu executionem, sub poena unius floreni aurei, ratione singulorum mandatorum, tam per Notarium causae, quam per Latores irremissibiliter soluenda, non procedetur.

Uteriora mandata, atque excommunicationes, vel etiam arctiora, non nisi per iudices decreta & sigillata, sub poena ex arbitrio Officialis vel Sigilliferi nostri infligenda, exequentur.

Latores

Latores literarum semper in iudicio, nisi ab vrbe ab-
fuerint, præsentes interesse debent.

Mandata generalia non dabuntur, nisi Capitulis,
Monasterijs, Prouisoribus, Executoribus, alijsque per-
sonis communitatem repræsésentantibus, ne sigillo fraus
fiat: si fecus factum fuerit, Notarius vnum florenum au-
reum Fisco nostro persoluet.

Latores omnia & singula mandata sua fideliter in
Protocollum referent, & signis suis ea quisque deno-
tabit, vt sciatur quis illorum causam expedierit.

Latores vel Cursor dilationes partibus citatis, sine ex-
presso creditorum vel agentium mandato seu consensu,
neutiquam concedere debent, neque circa executiones
aut continuationem Processus instituti, aliquam mo-
ram vel suspensionem interuenire patientur, neque ex-
pensas sine summa principali recipient, & debito in toto
vel in parte ipsis soluto, statim partibus pecuniam acce-
ptam absque fraude fideliter reddent.

Quemadmodum latores tanquam publicos iuratos
iustitiæ ministros, insignia & arma nostra in pixidibus
suis portare, ipsosque officiumq; suum modestè, & cum
discretionem atque honestate peragere volumus.

Sic eos in protectionem nostram recipimus, seue-
rissime prohibentes, vt non solum in Dicecesi, verum
etiam in Ciuitate nostra Coloniensi à nemine offen-
dantur, iniurijsque, damnis, vel molestijs, sub mille
florenorum aureorum in auro Fisco nostro applican-
dorum poena afficiantur. Et si quæ vis seu violentia ma-
ior eisdem inferatur, nos pro asserenda nostra iurisdic-
tione, & protectione ministrorum nostrorum, in delin-
quentes & inuasores grauiori poena animaduerte-
mus.

Lato-

Latores literarum diem exitus, iuxta præfixionem Magistri latorum, tabulæ in Consistorio pendenti, singuli adscribent, quo omnibus ipsorum abitus innotescat.

Latores singulis quindenis, & nō tardius, ad partes diocesis nostræ ipsis designatas, pro executionibus mandatorum, nulla interposita mora vel excusatione, proficiant, & mandata debitè executà ad reproducendum tempestiuè reportabunt, aut si ipsi in profectiōibus, propter diuersas expansiones, seu pignorationes impediti fuerint, quo minus mandata executà ad reproducendum reportare queāt, per alium fidum, ipsorum sumptibus, ante terminum ad reproducendum, partibus vel procuratoribus remittent.

Latores si in profectiōibus tardiores fuerint, & præcisè singulis quindenis profectiōes suas non instituerint, vel abire fortè propter paucitatem mandatorum recusaerint, iuxta arbitrium Officialis aut Sigilliferi puniētur.

Dabit quoq; magister nūciorum singulis latoribus literarum, vnà cum mandatis chartam quandam papiream, in cuius capite hæc vel similia verba ad mandatorum executores scribet: Honorabiles domini, diuinorū rectores, & mandatorum executores, exhortor vos, vt in hanc chartam diem aduentus præsentium literarum latoris ad vos, & quot numero mandata exequenda vobis præsentauerit, & quot ex eis dē exsecuti sitis necne, scribatis. Executor autem rescribet hac forma: Tali die N. tot N. mandata mihi N. diuinorum Rectori N. exequenda præsentauit, quorum tot N. sum executus. Causam verò non executorum mandatorum in marginibus ascribet. Atque hic videant madatorum Curia nostræ executores, vt integras copias eorundem correctè, integrè & distinctè exscriptas partibus citatis seu monitis tradant, vt intelligere possint,

possint, super quo conueniantur. Quod si hoc prætermis-
sum fuerit præter refusionem expensarum, etiam Fisco
nostro florenum aureum inferant.

Pastores siue illi qui pro executionibus quorumcunq;
mandatorum adiuntur, statim, & absque mora, eodem
die in personam eorum, quos mandata concernunt, sub
decem florenorum aureorum pœna executionē facient,
copias mandatorum fideliter tradent, & tenorem eorun-
dem breuiter edifferent. Quod si illi præsentēs, non fue-
rint, tunc ad domum habitationis eodem etiam die ritē &
legitimè exequentur.

Si pastores, & ad quos mandatorum executio pertinet,
per latores requisiti, executionem, sic vt præmittitur, non
fecerint, Fiscales nostri contra illos ad pœnæ præmissæ
exactionem procedent, eamque Sigillifer noster citra a-
liquam remissionem exiget.

Executores verò singulis mandatis, contra quos, quo
die & loco cum executionem fecerint, cum nominis &
cognominis sui, cæterarumque circumstantiarum anno-
tatione, fideliter ascribent.

Quantum verò ad viaticum latorum literarum attinet,
Officialis noster & Sigillifer pro ratione temporis & di-
stantia locorum hoc ordinabunt.

IVRAMENTVM LATORVM

Literarum.

EGO N. clericus Coloniensis diœcesis, Notarius publi-
cus, iuro, quod Reuerendissimo & Illustrissimo Prin-
cipi ac Domino, Domino N. Archiepiscopo Coloniensi
& c. ac gratiæ suæ successoribus, & pro tempore Officiali
& Sigillifero dictæ Curiaë nostræ, fidelis & obediens ero,
quodque in ferendis præactæ Curiaë literis & mandatis,

G

pro

pro illorum executionibus faciendis, ac alias, circa officium tabellionis iurati, & illius exercitij onerumq; ratione eiusdem mihi incumbentium adimpletionem fideliter & legaliter megeram. Idemque officium debite & fideliter exercebo. Nec non excessus deferam. Sic me Deus adiuuet, & sancta Dei Euangelia.

CAUSÆ QUARVM COGNITIONEM

Officialis non usurpabit.

NE subditi nostri laboribus & sumptibus grauentur, iccirco mandamus, quod Officialis noster non debeat cognoscere de causa, quæ summam decem florenorum currentium non excedit, si partes ultra quinque miliaria ab vrbe nostra Coloniensi morantur. Qua tamen in re nolumus Clerum nostrum vniuersalem & incolas Ciuitatis nostræ Coloniensis, annuarumq; pensionum causas (nisi aliter in posterum declarauerimus) comprehendere.

*1. in feudalijs
militis s3 r0g
militis r0g*

Adhæc, in causis bonorum feudalium, curtialium, & latonicorum (quoad proprietatem seu petitorium duntaxat) Officialis noster nullam sibi cognitionem usurpabit.

DE FERIIS.

QVia verò causarū prosecutio & iustitiæ administratio per multas ferias impeditur, & suspenditur, volumus, quod posthac in Consistorio nostro propter nullas alias ferias audientia intermitteri debeat, quam quæ in statuti quondam pię memoriæ, Adolphi tertij Archiepiscopi Coloniensis prædecessoris nostri, & Synodo in diocesi nostra xx. Octob. Anno M.D.XLIX. habita extra ciuitatem Coloniensem solenniter obseruanda & celebranda fore præce-

præcepta & demandata sunt, & quæ specialiter in nostra
Diecepsi & Ciuitate Coloniensi, ex antiquo more tam in
choro, quàm in foro, solenniter celebrantur: videlicet.

IN MENSE IANVARIO.

Circumcisionis Domini.
Epiphaniæ.
Sebastiani Martyris.
Agnæ virginis & martyris.
Conuersionis S. Pauli Apostoli.

IN FEBRUARIO.

Festum purificationis beatæ Mariæ virginis.
Cathedræ S. Petri Apostoli.
Matthiæ Apostoli.

IN MARTIO.

Annunciationis beatæ Mariæ virginis.

IN APRILI.

S. Georgij martyris.
Marci Euangelistæ.

IN MAIO.

SS. Philippi & Iacobi Apostolorum.
Inuentionis S. Crucis.

IN IUNIO.

Natiuitatis S. Iohannis Baptistæ.
SS. Petri & Pauli Apostolorum.

REFORM. IURISDICT. ECCLES.
IN IULIO.

Vifitationis B. Mariæ virginis.
Beatæ Mariæ Magdalenæ.
Translationis trium Regum, in Ciuitate noſtra Coloni-
enſi tantum.
S. Iacobi Apoſtoli.
S. Panthalionis in Ciuitate Coloniënſi.

IN AVGVSTO.

S. Petri ad vincula.
S. Laurentij martyris.
Aſſumptionis beatæ Mariæ virginis.
S. Bartholomei Apoſtoli.
Decollationis S. Iohannis Baptiſtæ.

IN SEPTEMBRI.

Natiuitatis beatæ Mariæ virginis.
Exaltationis S. Crucis.
S. Matthæi Apoſtoli & Euangeliftæ.
Dedicationis maioris Eccleſiæ Coloniënſis in die SS.
Coſmæ & Damiani in Ciuitate Coloniënſi celebra-
dæ.
S. Michaelis Archangeli.

IN OCTOBRI.

S. Gereonis.
SS. vndecim millium virginum.
S. Seuerini, in Ciuitate Coloniënſi.
Sanctorum Simonis & Iudæ Apoſtolorum.
Luçæ Euangeliftæ.

IN NOVEMBRI.

Omnium Sanctorum.

Commemorationis Animarum.

S. Martini Episcopi.

S. Cuniberti, in Ciuitate Coloniensi.

Præsentationis beatæ Mariæ virginis.

Beatæ Ciciliæ virginis, in ciuitate Coloniensi.

Beatæ Catharinæ virginis.

S. Andreæ Apostoli.

IN DECEMBRI.

S. Nicolai Episcopi.

Conceptionis beatæ Mariæ virginis.

S. Thomæ Apostoli.

Natiuitatis Domini & saluatoris nostri Iesu Christi.

S. Stephani prothomartyris.

S. Iohannis Apostoli & Euangelistæ.

SS. Innocentum.

Præterea nolumus audientiam in Consistorio nostro pluribus ferijs Festorum mobilium intermitteri, quàm à festo Thomæ Apostoli, vsque ad alteram epiphaniæ Domini, & à festo Palmarum vsque ad festum lanceæ & clauorum, & à vigilia Penthecostes vsque ad feriam secundam post octauam Penthecostes, prædictis autem ferijs, quibus adiungimus festum ascensionis Domini & corporis Christi, exceptis, singulis diebus iuridicis, more consueto, audientia pro iure dicundo seruabitur.

REFORMATIONIS IURIDICTIONIS
Ecclesiastica pars secunda, de Processu.

CVm experientia, optima rerum magistra testetur, Patronos causarum, Procuratores, Notarios, & alios qui in foro versantur, ex incuria vel imperitia à Iuris ordine quandoque deuiare, & partes litigantes inutilibus sumptibus & expensis grauare, atque subinde sententias post huiusmodi nulliter habitum Processum cassari & retractari, nec non prolixum illum processum contumaciale ante in Cōsistorio nostro Ecclesiastico vsurpatum, causarum celerem expeditionem impediuisse, propterea necessarium nobis visum est, hac in parte iurisdictionem nostram Ecclesiasticam corrigere & repurgare, atque Officiatis nostris sequentem modum procedendi præscribere.

DE CONTUMACIA.

PRimò itaque statuimus & ordinamus, quod cōscripta Citatione non in genere, vt hactenus fieri solitum est, sed cum expressione causæ, & quantitatis debiti, eaque legitime Reo in personam propriam, vel ad domicilium, aut etiam ex ambone à pastore suo insinuata, seu excuta, reproductaque: si actor in termino non comparet, possit Reus citatus sine licentia recedere, vel petere se absolui ab instantia iudicij, Actoremq; sibi condemnari in expensis. Reo verò non cōparente, & cōtumacè accusato, declaratoq; si causa, que in Cōsistorio nostro, & coram nostro Officiali mouetur, est Ecclesiastica siue spiritualis, procedatur cōtra contumaces ad censurarum Ecclesiasticarum inflictiones, & declarationes, ita vt in termino primi mandati, si huiusmodi causæ per viam Inhibitionis fuerint cœptæ,

ptæ, per quatuor citationes vsque ad declarationem, sicut hæctenus factum, procedatur: Sin verò Processus, citra Inhibitionē, per viam monitorij fuerit inchoatus, & persona contumax sit Ecclesiastica seu nobilis, aut alicuius præeminētiæ, scribatur citatio Quare, ante excommunicationem.

Cæterum in causis excessuum, in quib. Fiscum seu Procuratorem officij nostri per inquisitionem procedere cōtingit, mandato super excessibus contra delinquentem emisso, si Reus contumax fuerit, procedatur contra eum ad censuras, prout in causis Ecclesiasticis & spiritualibus per nos supra ordinatum est. Nisi agatur ad exactionem pœnarum commissarum, quo casu procedatur contra reum conuentum iuxta formam processus in actione personali infra scriptam.

Si autē causa ciuilis seu prophana est, actioq; personalis instituta fuerit, & Reus citatus non cōpareat, nec iustam absentia causam alleget: declarabitur cōtumax, & in cōtumaciam eius Actor seu Impetrans statim exhibebit Libellum suum, & decernetur monitorium contra Reum sub pœna duodecim florenorum aureorum, pro vna Agenti, pro altera parte Fisco nostro applicanda, ad respondendum huiusmodi libello, & super eo litem contestandam, nec non ad iurandum de calumnia, ad tertiam si intraneus, ad sextam si infra quinque miliaria, si verò vltra quinque miliaria constitutus fuerit, ad nonam diem peremptoriè. Et in euentum non comparitionis, citabitur Reus in eodem monitorio ad secundam diem Iuridicam post cursum monitorij ad videndum & audiendum Processum contra Iudices decerni, vt per arestationem omnium bonorum suorum mobilium & immobilium, & si illa defuerint, per
deten-

detentionem corporis, contumaciam suam purgare, nobis seu nostro Officiali de contemptu iudicij, & parti de expensis satisfacere, ac iuri coram Officiali nostro stare compellatur.

*Nota de
Exemplis*

Quod si Reus nec huic mandato obtemperauerit, Procurator Actoris illud ipsum, lapso termino, reproducer, accusataq; contumacia non comparentis, & eidem non obtemperantis, decernentur literę & mandata ad Amptmānos siue Drossatos, Iudices, præfectum loci, vel quoscunque alios nostros Officiatos seculares, vt contumacem per arestationem bonorum suorum mobilium & immobilium, & in defectum illorum, per detentionem corporis contumaciam suam coram Officiali nostro purgandam, præmissis mandatis parendum compellant, idque lingua Germanica in forma sequenti expedietur.

W R Officiall des Erzbischofflichen Churfürstlichen/ Geistlichen Hoffes zu Colen/ Enpiethen euch den Edlen Erenfesten/ Ersamen/ Fürsichtigen vnd weisen N. Amptman/ Drossen/ Böggt/ Schultheiß/ Scheffen etc. zu N. vnseren güstigen grüß/ vnd alles gut zuuor: Suegen euch daneben zuwissen/ das N. van N. als Gleger van wegen N. (hic fiat descriptio causæ iuxta contenta libelli:) gegē euwers Ampts Gericht/ oder gepiets Vnderfassen/ den Beclagten / für vns nach form der Ordendgh der erneuwerter Reformation/ off sein des Beclagte vngheorsam auß blieben / so weith vnd fern procedirt vnd surgefharan/ das wir den Beclagten dertwegen vngheorsam erkandt/ Demnach beselhen vnd gepieten wir euch hiemit erensslich/ bey peen N. Goltgulden in Goldt/ vnseres Gnedigsten Herrn Fisco vnableslich zubezalen/ das ihr den Beclagten innerhalb neun tagen/ den negsten nach vberantwortung dieses brieffs folgende/ dern wir euch drey für den ersten/ drey für den zweitten/ vnd die vberige drey für den letsten vnd endtlich Gerichts tag Peremptorie

*madun pcc
mole ad apt
manns*

rie dar zu ernemen / wirklich mit beschaffung seiner Güter fahrender vnd liggender / vnd impfall der thainer fürhanden / mit anhaltung seines leibs / bisz daher zwingt / dasz er vnsern Mandaten gehorsame / dem Gleger sein auffgewendte erlittene Gerichtliche costen vnd schaden / einhaltz vnserz Notarij beschehener taxation ohn lenger verzug / vergnüge / entrichte vnd bezale / vnd ihme die sachen für vnß / wie Recht außzshüren gnuchsam versichrüg vnd Saution thu / vnd euch also hierin erzeigt / das wir gegen euch ferner Proceß zu außshürung obgenanter peen zuerkennen nit verursacht. Wo ihr euch aber disz vnserz Gebotz beschwerdt / vnd darwidder gegrunte erhebliche einreden zuhaben vermeindt / Disz dan so heiffchen vnd Laden wir euch / dasz ihr selbst oder durch euern V'rwaldt vff den N. tagh / wo fern derselbiger ein Gerichtstag se. würdt / sunst auff den negsten Gerichtstag darnach / den wir euch gleicherweiß auch endtlich vnd Peremptorie ansehen vnd benennen / an gedachten vnsern Gericht zuerscheine / dieselbe einreden auch im recht darzuthun. Ihr erscheinen oder nit / wirdt nit zuweniger auff des Glegers anruffen vnd erfordern / im denn allen vnd jedem rechtlich gehandelt vnd procedert werden / wie sich das geburth / Darnach wisset euch zurichtē. Datum Solten vnder dem mehesten hieundē angehangenen Officialatz Seigel. Im Jar nach Christi vnserz lieben Herrn Geburth etc.

Auß sonderlichen geheisch vnd befehl obgenantes meines herrn Officialz / hab ich N. Notarius mein eigen Handt vnd schriben.

Hoc mandato decreto & executo, Præfecti, Iudices, & alij, contra quos processus dirigitur, designabunt executori diem certum, non vltra dies octo à die factæ executionis distantem, quo velint huic mandato parere, & bona Rei sub firmo Arresto ponere, & tenere, & in defectum bonorum eum apprehendere, & incarcerare, donec realis paritio per Reū fiat. Si verò Iudices se in hoc inobedientes,

dientes præstiterint, & die præfixo realem executionem non fecerint, procedatur contra eos ad declarationem pœnæ, præfacto mandato insertæ, & solutionem expensarum, & damnorum quæ partes eo nomine perpessæ sunt.

Nota Liberum quoque erit Actori, petere ut in contumaciam Rei lis pro contestata habeatur, & libellus suus loco Articulorum repetitus, ad probandum admittatur, & ad sententiam diffinitivam procedatur. Et huiusmodi petitionem Actoris Officialis noster admittet, vel etiam Actori petenti, se ex primo decreto immitti, decernet mandatum contra Iudices seculares ad immittendum Actorem ex primo decreto in bona petita: vel si personali actione agatur, in alia bona Rei contumacis pro quantitate debiti, in libello petiti, & coram Officiali nostro summarie verificati. Et, si deinde plenius probato debito, & iusto tempore elapso, petat Actor, sibi decerni mandatum contra Iudices ad mittendum ipsum in possessionem ex secundo decreto, Officialis noster hanc quoque petitionem iuxta causarum qualitatem & iuris dispositionem admittat.

Nolumus tamen per præmissam nostram ordinationem iuris communis scripti dispositionem circa reliquos modos contumaciam Reorum puniendi præscriptam, abrogare.

Hæc quæ de omissione excommunicationis per nos statuta sunt, observari volumus in causis civilibus contra laicos institutis: contra Clericos enim ad censuras Ecclesiasticas, prout hactenus fieri solitum, & supra statutum & ordinatum est, procedatur.

DE TERMINIS POST COMPARI-

*tionem in prima instantia**seruandis.*

CAeterum comparente Reo, & iuri stare volente, vel contumacia sua in forma Iuris purgata, si causa sit Ecclesiastica, veluti beneficalis, testamentaria, aut si agatur super electione, iure Patronatus, seu praesentandi, instituendi, conferendi seu prouidendi, super decimis, necnon matrimonijs, sponsalibus, impedimentisque matrimonialibus, diuortijs, & legitimationibus, vsuris, & eas quoquomodo tangentibus, & similibus, mandamus vt in ijs simpliciter, & de plano, ac sine strepitu iudicij seu figura procedatur. Videlicet, vt iurisdictione fundata, per reproductionem citationis seruetur terminus, ad libellandum ad primam diem, & in illo termino detur Libellus verbo siue scripto, & praevia responsione iuretur de calumnia, deinde seruetur terminus ad articulandum ad secundam, in quo pro qualibet parte, vt quisque voluerit articuli dentur, & seruetur terminus ad dicendum contra articulos ad secundam diem. Quo facto, admittantur probationes, si quas altera vel vtraque pars facere voluerit. Et deinde seruetur terminus ad producendum omnia ad secundam diem, post hunc ad dicendum contra producta. Postea conscriptis & praesentatis actis ad petitionem alterius vel vtriusque partis, feratur sententia, & fiat iustitia.

Porro quod attinet ad causas prophanas, quae in duplici differentia existunt, aut enim causa est plenaria quae summam decem florenorum currentium superat, aut summaria siue leuis, vt quae huiusmodi summam non attin-

git: ergo statuimus & ordinamus, vt in plenarijs causis seruentur termini substantiales, hoc modo, vt Actor seu eius Procurator in termino citationis, non tam nouam dilationem ad libellandum petat, quàm statim formalem articulatam libellum, duplicatum Officiali nostro offerat, Reoq̄ue conuento vel ipsius Procuratori petenti copiam eiusdem, expensis Actoris, tradat.

Et cùm Actor non nisi paratus, instructusq̄, venire debeat, illum ab usum abolendum tollendumq̄ue censemus, quo Procuratores nostri Libellos imperfectos exhibere, & deinde terminum reportandi colligere consueuerunt: prout tenore præsentium eundem tollimus & abrogamus: Mandantes Officiali nostro, ne huiusmodi terminum, etiam in alijs exceptionibus, Replicis, duplicis, &c. in posterum det vel concedat.

Omnes positiones & articuli per Procuratores rectè quotentur, siue distinguantur, & seorsim designentur, ne in responsionibus ad illos faciendis erreretur.

Libello realiter oblato, & per Actorem, infra quinque miliaria degentem, per iuramentum affirmato, quod scilicet articuli pro parte sua in hac causa dati & exhibiti, in quantum factum suum concernunt, veri sint, in quantum verò alieni & factum alterius concernit, quod credat illos veros esse & probari posse. Si vero Reus tunc exceptiones exhibere velit, & hætenus sc̄pius compertum sit, eas magis ad prorogationem quàm ad necessitatem causæ exhibitas, & Officiale nostrum, eiusque deputatos Commissarios inutili inspectione causæ grauatos fuisse: Volumus vt Procuratores absque legitimis ac veris rationibus huiusmodi exceptiones

nes non proponant, aut si iustis de causis excepturi sint, non id verbo, per generalia contra, sed in scriptis cum perspicua designatione, & adductis rationibus faciant.

Si verò Reus exceptiones non exhibeat, tum personaliter per iuramentum ad Libellum & articulos Actoris singulatum & cathegoricè respondeat, an eos credat, vel non credat veros esse, nisi ultra quinq; miliaria à nostra Ciuitate Coloniensi moram trahat, quo casu per Procuratorem, solennitatibus debitis adhibitis, respondeat, poterit etiam Reus, suos articulos defensionales, peremptoriales, elisiuos, aut si quo alio nomine vocentur quotatos & rectè distinctos prædicto modo exhibere.

Et cū propter respōsiones factas crebro inter partes an sufficientes sint, necne, contentiones oriantur, per quas causæ in præiudicium partium protrahuntur: ideo statuimus & ordinamus, quod ad omnes & singulos articulos, qui nō sunt Iuris, sed facti, per verbum credo vel non credo, absque appendice, attamen saluo iure impertinentium, &c. responderi debeat.

Et si respondens aliquem articulum in vna parte credit, & in altera non, articulum in sua responsione distinguere, ac vbi eum credat, distinctè indicare debet.

Si verò hoc iam dicto modo, alia sive ad vnum & plures articulos non sufficienter respondetur: alteri parti contra huiusmodi responsiones excipere, & super quibus articulis non sufficienter responsum sit, demonstrare licebit: Et Iudex Decretum suum interponet..

Cum autem ex negligentia Procuratorum, responsionum ergò, plures non necessarij actus iudiciales, an sufficienter responsum sit necnè, celebrentur: Procuratores responsiones in vim iuramenti præstiti accuratè examinent, nec propterea non necessarios Actus vel submissiones iudiciales faciant, super quibus Officialis noster & Sigillifer diligèter attendant, & transgressores puniant.

Postquam lis contestata, & de calumnia iuratum est, seruentur termini substantiales ex ordine, & procedatur, quemadmodum hæctenus processum fuit, ad sententiam usque inclusive.

Hæc obseruabuntur vbi Reus negat impetitionem siue Libellum Agentis verum esse, contestando litem negatiuè. Si verò fatetur impetitionem, tunc siue causa sit plenaria, siue summaria, non sunt aliæ partes Iudicis in confessum, quàm in condemnando.

Et propterea in actione personali, si debitum consistit in quantitate, decernatur mandatum pro confessato, cui nisi Reus intra terminum constitutum paruerit, decernatur processus contra Iudices, quo moneantur, Reum per arestationem bonorum illius mobilium & immobilium, & in defectum eorundem per detentionem corporis compellere ad debitum confessatum soluendum.

Hoc monitorio decreto & executo, iudices designabunt executori, intra nouem dies, certum diem quo pignora dare velint, tam sorte, quàm pro expensis taxatis, necnon viatico & expensis ibidem in iudicio seculari necessario factis.

In actione verò reali, decernatur mandatum in Germanico Idiomate, iuxta personarum & rerum circumstantias expeditum, contra Iudices, ad immittendum Actorem in rem ei adiudicatam, Reumque ad solvendum de reliquo iudicatò compellendum.

Haecenus dictum est de processu contra verè confessum instituendo. Quo similiter utendum est contra fictè confessum, id est, contra Reum qui post præstitum veritatis aut calumniae iuramentum super positionibus interrogatus, iussusque à Iudice sub poena confessati respondere, absque rationabili causa recusat, seu contumaciter se absentat. Nam talis debet super his, de quibus in iisdem positionibus interrogatus extitit, pro confessio haberi.

In summarijs autem seu modicis causis, quæ non excedunt summam decem florenorum currentium, solennis processus non obseruetur, sed saltem factum narretur viua voce, vel exhibeatur petitio summaria, & iubeatur Reus personaliter respondere. Nisi ultra quinque miliaria à Ciuitate nostra Coloniensi moram trahat. Quo casu seruabitur, vt supra in processu plenario dispositum & sancitum est.

Hinc iuretur de calumnia, seruenturque termini in summarijs seruari soliti, & probet Actor intentionem suam summarie, & procedatur, amputatis longioribus dilationibus, ad sententiam condemnatoriam vel absolutoriam.

Si vero Reus debitum confessus fuerit, vel in causa succubuerit, procedatur contra eum ob non solutionem confessati & recogniti, vel ob non paritionem Rei iudicate ad captionem & distractionem pignorum, vt superius in processu plenario personalium actionum annotatū est.

Porro

Porro quod ad causas excessuum attinet, quando Fiscus seu Procuratorem Officij nostri per inquisitionem contra delinquentes procedere contingit, debet Reus personaliter viua voce respondere super obijciendis excessibus, in praesentia Sigilliferi nostri & Notarij sententiarij.

ORDO PROCESSVS EX L. DIFFAMARI
C. de ingenuis & manumissis.

CVM haecenus mandata ex L. Diffamari C. de ingenuis & manumissis, à partibus petita & impetrata sint, antequam aliqua iactationis scedula cū debitis suis requisitis Officiali nostro sit porrecta: hinc statuimus & mandamus, ne Officialis noster partibus petentibus huiusmodi mandata cōcedat, nisi prius super iactatione (si commodè fieri potest) cum circumstantijs, scedula eidem Officiali nostro offeratur, vt eadem mandato ad proponendum &c. decernendo inseratur, atque ita causa citationis patefiat.

Porro, si legitimè citatus, de quo Officialis noster diligenter inquiret, contumaciter emanserit, aut intra praestitutum terminum actionem suam proponere noluerit aut denique causas rationabiles, quare ad hoc non teneatur assignare distulerit, moneatur deinde ad eundem effectum, vt infra quindenam, actionem suam proponat, cum comminatione imponendi perpetui silentij, clausula interim iustitiae, Nisi saltē medio tempore, &c. inserta.

Tandem si neq; huic monitorio contra ipsum ritè & legitimè executo paruerit, ad conuincendum omnem ipsius citati & moniti contumaciam, ad perpetui silentij impositionem procedetur. Ita tamen vt ante impositionem silentij de legitima mandatorum executione constet.

Si quando ex iustis & licitis causis literæ Inhibitoriae emissæ sunt, procedatur legitimè iuxta stylum Curiaë nostræ: Fiscalibus nostris mandantes, vt pœnarum emonitionem & exactiõnem debitam sedulo procurent. Ita videlicet vt senior Fiscalis à data publicationis huius Reformationis primam introducendam declarationis causam, deinde secundus in ordine secundam, & tertius tertiam nostro nomine interueniẽdo sibi sumant defendendam, pœnasque in commodum sigilli nostri emonendas, & sic rursus à primo ad vltimum redeundo, causæ declarationum inter Fiscales ordine distribuantur, quo tanto diligentius seueriusque pœnæ commissæ exigantur.

DE TERMINIS IN SECUNDA ET
tertia instantia seruandis.

Postquam de processu causarum Ecclesiasticarum & Ciuiliũ, quo ad primam instantiã, supra per nos quædam constituta sunt, referre non parũ existimamus, processum causarum appellationum subiungere. Officiali ergo nostro ad cuius curam inter alia pertinet, causas in prima instantia committere (vt ad minimum duæ instantiæ in nostro Consistorio peragantur) prohibemus, ne in causis appellationum à grauamine vel interlocutoria, non habete vim diffinitiuæ interpositarum, antequam de competentia iurisdictionis constet, contra priorem iudicem inhibitionem decernat.

Cum enim sæpe partes ex petulantia potius ac temeritate ad remorandam & impediendam latarumque sententiarum, rerumque iudicatarum executionem, & vt partem aduersam arte hac circumagendo ad paupertatẽ vel improbam

probam transactionem adigant, aut quo diutius occupatis bonis eorumque possessione fruantur, quam ex necessitate appellent: sancimus & volumus, ut Officialis noster, deinceps ad hæc diligenter attendat, & si huiusmodi temerarias ac friuolas appellationes comperiat, non modo appellantes in expensis condemnet, sed & in eosdem (iuxta conditionem & qualitatem causæ & personarum) legitimam iuris pœnam statuatur & exerceat.

Statuimus quoque & ordinamus, ne Officialis noster appellationum causas minores decem florenis currentibus recipiat, nec per iudices prioris instantiæ tales appellationes admittantur, sed sententiæ ad requisitionem partium ad executionem perducantur.

Si dubium inter partes inciderit, causam controuersam tantam summam non excedere, appellans per iuramentum coram Officiali nostro affirmare cogatur, se malle decem florenos currentes de suo amittere, quam istam appellationis causam deserere. Si hoc iuramentum appellans præstiterit, tunc appellatio à nostro Officiali recipiatur.

Utque appellantes in processu eo citius, parte appellata instante, de reali appellatione docere possint: volumus & mādamus, ut Notarij vna cum citatione ad videndum procedi in causa appellationis, etiam compulsoriales ad eundem acta priora extrahant, eisdemque sub pœna vnius floreni aurei, Fisco nostro quoties contra hæc facere præsumpserint, inferenda, serio inhibentes, ne appellanti citationem sine compulsorialibus (ut hætenus fieri consuevit:) dent, nisi appellans coram Notario (id quod actis quoque inferendum erit) confiteatur, se acta completa habere.

Et

Et vt huic articulo pareatur, nec partes ab inferioribus iudicibus per retentionem actorum iniquè impediuntur: volumus, vt quocunq; tempore contra eos qui compulsorialibus non paruerint, coram Officiali nostro ad pœnam per Fiscales procedatur, vt partibus damna & expensas, quas ob talem moram & retentionem actorum pertulerunt, restituant.

Cùm etiam sæpè in Appellationum causis, acta priorũ instantiarum Aulæ nostræ iudicio offerantur, in quibus pleraq; iudicialiter gesta exhibitaq; non reperiuntur, vnde non exigua damna & causarum magnæ difficultates promanant: ergo huic malo obuiam ire cupientes, mandamus, vt acta semper integra perfectaque & omni vitio, quantum fieri potest, carentia, ædantur.

Quocirca, si quid in actis quæ in hoc iudiciũ nostrũ inferuntur, prætermissum, vel erratum, vel etiã incogitanter scriptum, deprehendatur, inferiores iudices, & illorũ actorum scribæ, qui talia acta ædiderunt, proprijs expensis, absq; partium detrimento, & sumptu corrigere, aut de nouo conscribere, & integra perfectaque acta partibus tradere cogantur.

Cumq; partes sæpè conquerantur, se in obtinendis actis priorum instantiarum per inferiores iudices in numerando actorum pretio grauari: ideo volumus ab illis acta coram ipsis habita sic taxari, ne partes propterea iustam conquerendi causam habeant.

Seruentur autem termini in causis appellationum in secunda & tertia instantia, iuxta stylum consuetum, ita tamen, vt in termino citationis de appellatione doceatur. Alioquin si de appellatione in termino doctum non fuerit, nec de legitimo impedimẽto constiterit (nam constituto de legitimo impedimento appellans saltem per

publicum instrumentum de appellatione reali doceat) causa ad priorem iudicem remittatur, ne dilationibus superfluis, causarum decisiones protrahantur, partesq; magnis & inanibus sumptibus grauentur.

*TERMINI SUPER DESERTIO-
ne Appellationis.*

Super desertione Appellationis seruentur termini, ad docendum de diligenti prosecutione appellationis primo, secundo, tertio, & quarto ex superabundanti, singuli ad primam. Quibus seruatis iustitia administretur.

*DE MODO DANDORVM ET
distrahendorum pignorum.*

In primis omnes illas deprauatas consuetudines, quæ in hunc locum paulatim irreperunt, omnesque corruptelas, quæcum maximo iustitiæ impedimento, subditorumque nostrorum grauamine, & litigantium dispendio in iudicijs passim vsurpatæ fuerunt, abrogamus; & posthac in dandis distrahendisque pignoribus, hunc modum & formam obseruari volumus.

Vt iudices primò dent res mobiles, puta: suppellectilem, utensilia, frumentum, & sub frumento comprehensa vina, & similes res liquidas; illisque deficientibus, equos, boues, aliaque pecora quæ sine expensis & sumptibus non conseruantur.

Quod si pignora commodè dari nequeant, propter absentiam rei, vel quod domus clausæ reperiantur; tunc Iudex loci, vel is cui executio demandata est, claustrum foribus Reorum statim appendat, ne Reus domum ingrediatur; & altera die Iudex vel Pæco ex ea do-

mo pignora sufficientia, in praesentia fidedignorum testimonium (si scabini non fuerint praesentes) realiter capiat, & iuxta formam praescriptam procedat, & exequatur.

Vbi suppellex, aliaque res mobiles deficiunt, dabuntur bona immobilia. Quod si neque immobilia bona habeat Reus, conijciat in vincula, donec satisfaciat, creditoremque contentum reddat. Reus autem incarcerandus, si isto tempore abfuerit, debet nihilominus Iudex loci eum quam primum poterit, etiam actore absente, apprehendere & incarcerare, partique agenti incarcerationem factam significare, expensis actoris.

Interim Praeco incarcerationum diligenter custodire, & non nisi reali petitione praevia dimittere, debet.

Creditor tamen seu victor interea temporis singulis diebus pro alimentis incarcerato album currentem, & Nuncio seu commentariensi sex obulos pro iure carceris dabit: proque huiusmodi sumptibus incarcerato praestandis ab initio Praconi cauebit. Quod si creditor vel victor id facere postposuerit, Nuncius impunè incarcerationum dimittet, & nihilominus in vim cautionis expensas repetet.

Datis pignoribus, procedatur hoc modo: Si res, quae sumptus in conservatione requirunt, datae sint pignori, referentur in diem tertium, interea licebit debitori seu condemnato redimere pignora, sorte ipsa damnisque & expensis solutis. At si intra triduum hoc non fecerit, pignora à Iuratis, & in locis ubi illi defunt, ex aequa aestimatione Iudicum seu Scabinorum taxentur & vendantur, fiatque creditori ex isto pretio solutio sortis, damni, & expensarum, nisi valor pignorum sorti damno & expensis aequetur, quo casu pignora creditori, in hoc consentienti, in solutum dentur.

Si verò pignorum pretium maius sit debito, creditori saltem pro quantitate debiti & expensarum solutio fiat, reliquum debitori reseruetur ac restituatur.

Si suppellex vel aliæ res mobiles, quæ sumptus nullos desiderant, datæ sint pignori, reseruentur tales res per quatuordecim dies, interea licebit eas debitori, cum solutione debiti, & refusione expensarum luere, quod nisi fecerit, creditore instante, per se vel per Procuratorem præsentem taxentur, & proclamatæ res exponantur, & sub hasta & plus offerenti vendantur, ut ex pretio creditori satisfiat, aut si emptorem non inuenerint, creditori, prædicto modo, in solutum dentur.

At si res immobiles in pignus datæ sunt, primo per Iudices loci ex æquo & bono estimabuntur: Deinde tribus diebus dominicis cõtinuis in ecclesia proclamabuntur, ut sciat, num qui ex consanguineis, seu alij sint, qui tale pretium statim pro eis exoluere, seu plus offerre velint.

Quod si interea temporis nec debitor, nec quisquam alius eius nomine debitum exoluerit, aut pignus luere procurauerit, creditor anno & die, hoc est, anno toto & septimanis sex, à tempore ultimæ proclamationis computandis, pignori, uti & frui poterit. Interim vel medio tempore licebit debitori seu eius consanguineis adhuc idem pignus, absque tamen repetitione fructuum medio tempore perceptorum, redimere & liberare, sorte principali & expensis solutis: Nemine vero eiusmodi pignus intra præscriptum tempus redimente, creditor seu victor per iudicem, secundum consuetudinem iudicij, & loci, immitti, & idem pignus pro modo & quantitate debiti sibi adiudicari faciet, & procurabit. Ita tamen ut id in
quo

quo pignora debitum excedunt, debitori seu condemnato restituatur.

Quoniam circa taxationem pignorum, magni sæpè abusus committuntur, iccirco præcipimus, vt soli scabini deinceps taxationem faciant. Quorum duos adhibere sufficiat in causis leuioribus, quæ centum daleorum summam non excedunt. Qui pro hoc labore suo vnum florenum currentem accipiant. In grauioribus autem causis plures scabinos assumere licebit, quibus pro ista taxatione duo floreni currentes persoluentur.

Vtque fraudi, quæ circa taxationem bonorum quandoque adhibetur, occurramus: Volumus, res per scabinos taxatores iustè & taliter æstimari, vt si non inueniant emptorem, qui tantis eas comparare in animum inducat, Actor quoque easdem multo minoris faciat, & tanti accipere recuset, ipsi taxatores easdem pretio æstimato recipere compellantur.

IVXTA hanc itaque præscriptam formam volumus omnes & singulos in Consistorio nostro Ecclesiastico, suo fideliter officio fungi, ac sese in omnibus & per omnia hisce Statutis, quantum vnumquenque eorum concernunt, ita conformare, vt iurisdictionem nostram Ecclesiasticam noua quædam dignitatis, & venerationis accessio commendet.

Volumus autem, vt in reliquis casibus, de quibus in hac iustitiæ & iurisdictionis, iudicialisque processus Reformatione nostra, expresse sancitum, vel etiam in decessorum nostrorum pijs & salutaribus constitutionibus, præceptum non est, ius commune seruetur.

64° REFORM. IURISDICT. ECCLES.

Siverò contingat alicubi in hac Reformatione nostra, quædam vel non satis perspicuè & luculenter explicata esse, vel contra animi nostri sententiam vt plerunque fit, in ambiguum ancipitemque disputationem vocari, ea, vt res & tempus postulabunt, apertius dilucidiusq; per
 Dei prepotentis gratiam
 explicaturi sumus.

FINIS.

Voluntas autem, vti reliquis casibus, de quibus in hac Reformatione, vti in iudiciali processu Reformationis nostræ, expresse sancimus, vel eadem de causis nostrorum populi & salubris constitutionis nostræ non est, suscitanda.

IV

